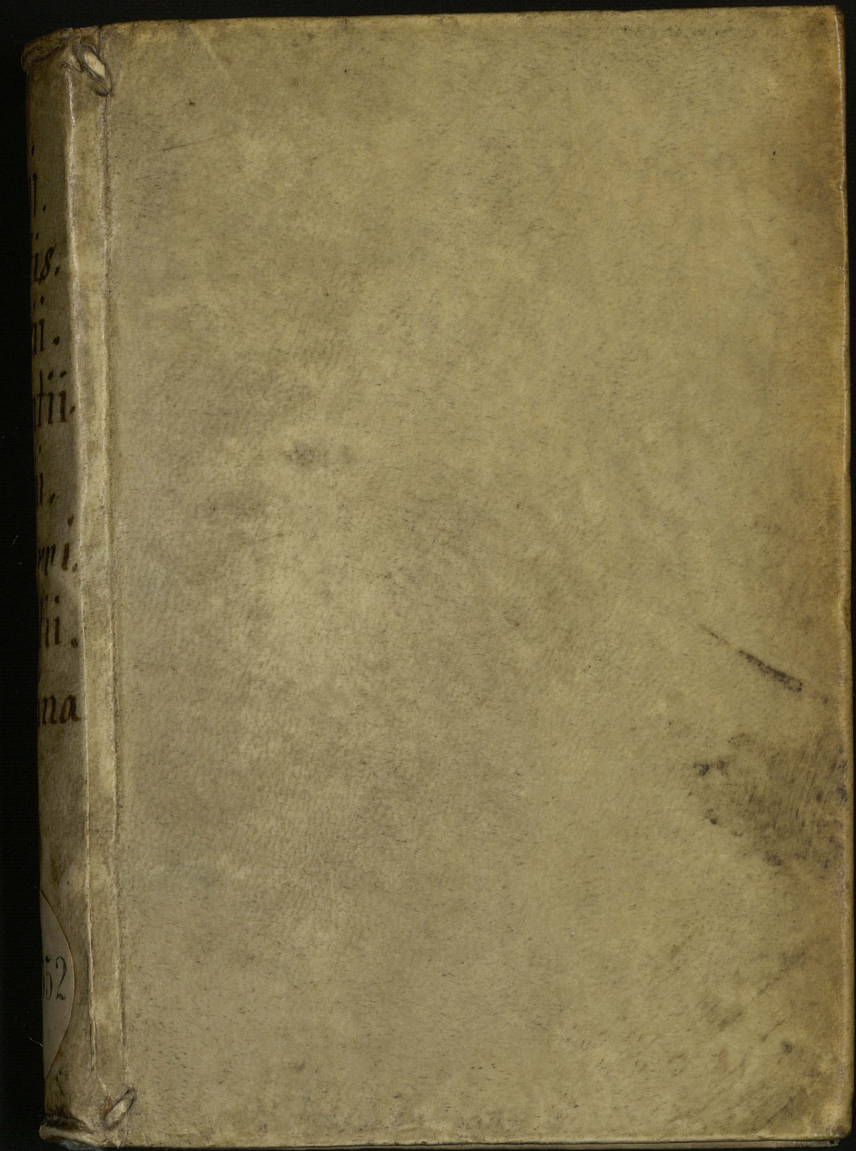
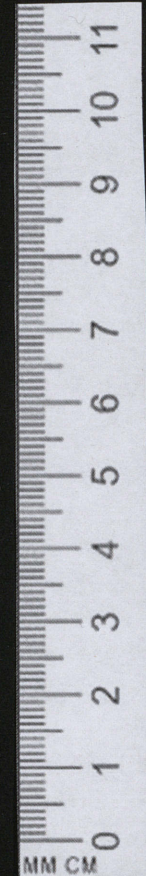

colorchecker CLASSIC

x-rite

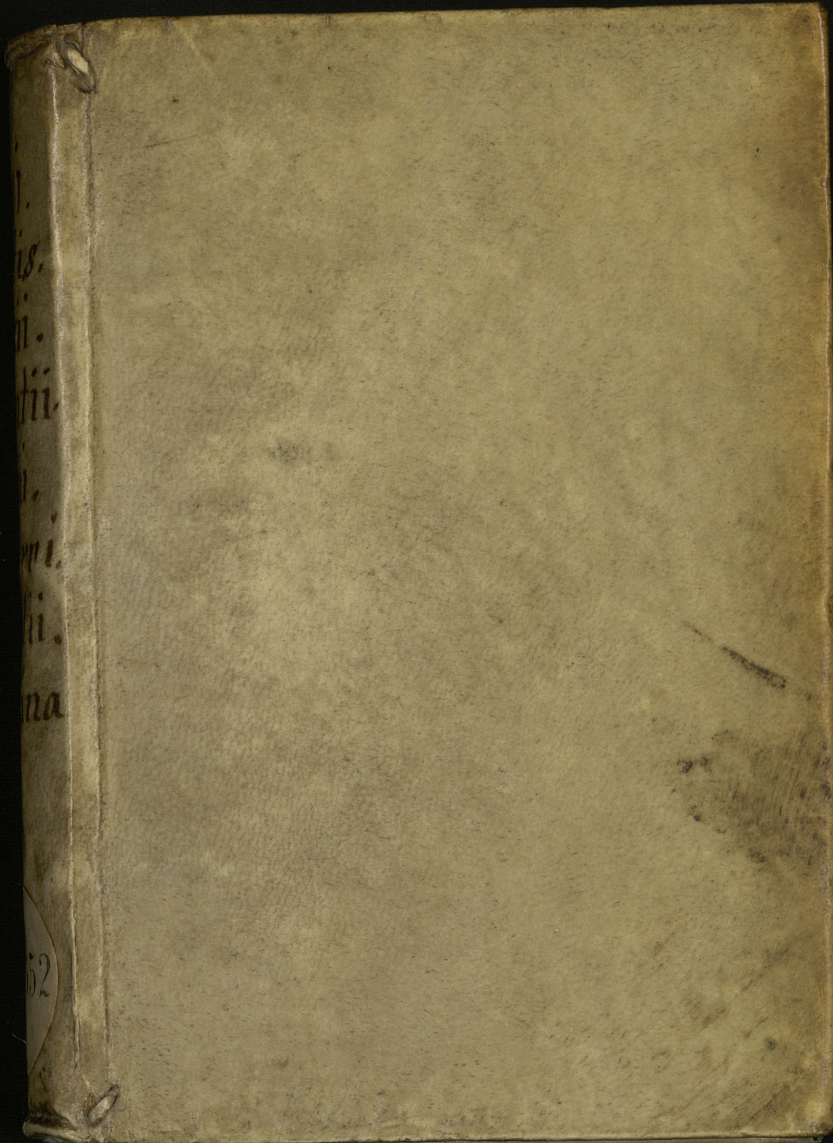
mm

Bigi.
Comitis.
Darcii.
Fidentii.
Jouii.
Minturni.
Anagnini.
Carminia

7.

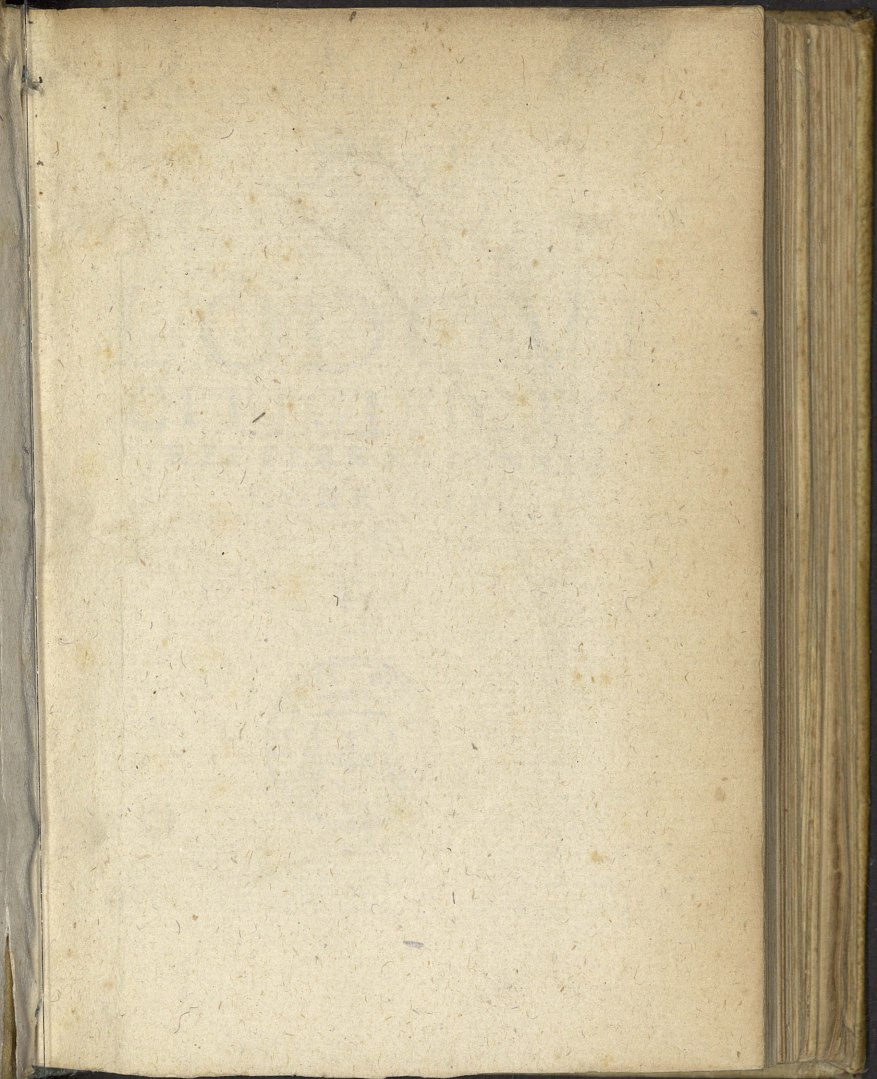
21552

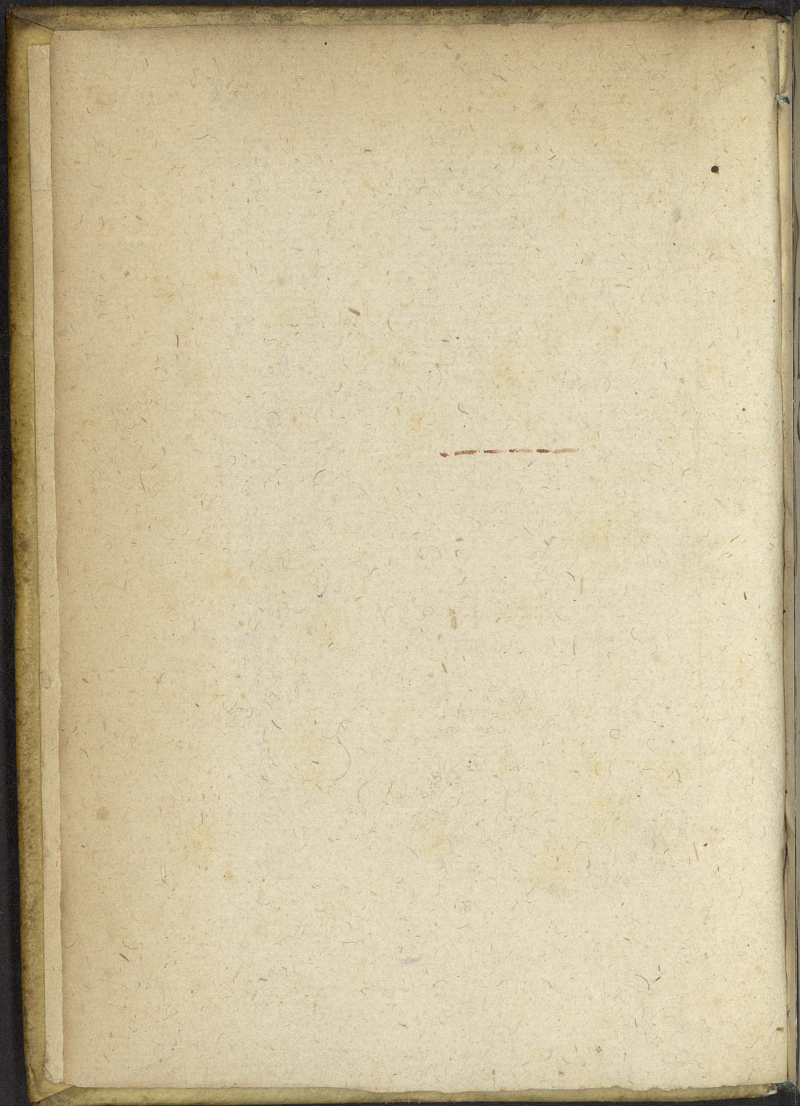

is.
n.
ti.
pi.
li.
na

52

28412

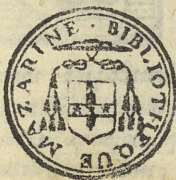
L
CI
RI

62 p
ANTONII

SEBASTIANI

MINTVRNI

Poemata Tridentina.

VENETIIS, apud Io. Andream Valuassorem.

M D LXIII.

76

ANTONI

SEBASTIANI

MINIARII

Poemata Tridensium.

M. D. LXXIII.
Amstelredami, apud Jo. Andriam, & Joh. Neaulm.

2
ILLVSTRISS. ET AMPLISS.

S. R. E. CARDINALI,

Tridentiniquæ Concilii

Præsidi Primario

IOANNI MORONO,

ANTONIUS SEBASTIANVS

Minturnus Episcopus Vxentinus.

V'M deprehendissem in scripturâ,
quæ propriè uerèque Sacra dici-
tur, multò pulchriorem, augustio-
rèmq; Poesim, quàm quæ uel in
Homeri, uel in Orphei scriptis
reperitur; atque comperissem tum
Græci, tum Latini nominis non
paucos, qui politioribus literis essent eruditi, eâ de re
elegantissima poemata condidisse: etsi me us longè in-
feriorem agnosco; siquid tamen essem studijs eisdem con-
secutus; in quibus, antequàm Sacerdotium iniissem,
non inficior omne fermè tempus ætatis meæ me consum-
pisse; id omne, quod uideo, quàm tenue sit, decreui
mibi esse ad eos imitandos conferendum. Quapropter,
quod otium conuentus agendi intermissione usque ad
tuum optatissimum aduentum mihi datum est, ante-
quàm quotidiana Concilia tuo iussu haberi iterum cœ-
pta essent; hoc maiore ex parte ad poeticè scriben-
dum impendi. Atque, ut primùm ad sanctam Syno-

A 2 dum

dum expectatissimus aduenisti; constitui, qua de Concilio feci, poemata ea me tibi esse dicaturum. Cum enim fama clarissima rerum gestarum nuncia, regias illas, ac potius diuinas animi, ingeniique uirtutes ad aures meas pertulisset, solertiam in perspicendo, consilium in prouidendo, celeritatem in exequendo, industriam in agendo, fortitudinem in ferendo, laborem in gerendo, diligentiam in consiciendo, integritatem in iudicando, sanctitatem in uiuendo; qua in te uno mirum in modum, ac singulariter eminent: ubi te presentem aspexi, quam ea ipsa per uniuersum terrarum orbem uulgata existimatio de te spem mihi dederat, dignitas illa tua mirifice confirmauit. Est sane in uultu quaedam dignitas, qua in uiro Principe, ut docet Euripides, praese fert dignam Imperio maiestatem. Omitto generis claritatem, resque maiorum praecclare gestas: qua, etsi auctoritatis multum habent; non tamen loco illo ponuntur; ut in eo praecipua, qui ceteris sit preferendus, ducantur. Sunt in te summa illa quidem, & cum ijs, qua in ceteris primarijs uiris late splendent, si conferantur, amplissima: at, cum ornamentis, qua tibi tuae propriae uirtutes attulerunt, si comparentur, sine dubio ita minus fulgeant, ut in conspectu matutini luminis, quod Luciferum appellant, sidera minora. Horum poematum quinque, Patres sancti in concilium uocatos admonent, atque hortantur, ut omni contentione deposita, omni cunctatione abiecta, omni denique segnitie castigata, Ecclesiae consulant, Reipublicae Christianae prospiciant, qua Christi Domini

Domini sunt, confectentur, commoditates priuatas
 omittant. Singulis nomen hoc est, quò scriptura Ec-
 clesiam significare consuevit. quippe quæ Ouile, Vi-
 nea, Sagena, Templum, Regnum cœleste nominetur.
 Sextum eos laudat: te sempiterna, ut opto, gloriæ com-
 mendat. Deo maximam habendam esse gratiam te-
 statur; quòd omni diligentia curaque adhibitâ, om-
 nium studio uehementer incitato, omnium cum sum-
 mâ animorum consensione concordia cõciliatâ, te Du-
 ce, te auctore, te Principe, SPIRITV SANCTO incitan-
 te, id denique sit constitutum; quod uniuersa Rei Chr i-
 stiana utilitatem, sedis Apostolicæ decus, Dei gloriam
 attingat. Eo res loco erat, ut aqua hæeret: ac, nisi uis
 diuina adfuisset, auctoritâs que tua accessisset cœlesti nu-
 mine excitata, adhuc Concilij nauicula in uada areno-
 sa impacta, allis aque pendèret. Quamobrem, cum
 eorum hortatione, à quibus illa perlecta sunt, edantur;
 oro te, que nomini tuo consecraui, ita suscipias, ut au-
 ctoritatem tuâ protecta maledicorum dentem ne timeât.
 Nondum enim unquam ex omni scriptorũ genere quis
 quam repertus est; cui, qui maledicerent, defuerint.
 sed metuendi non sunt, ubi adsit, quem ij reuereri de-
 beant. Quicquid autem id est, iudicio S. R. E. subij-
 cio. A qua tantum abest, ut dissentendum mihi un-
 quam esse putauerim: ut; si, quemadmodum errare
 non potest, utpote quam nobis dederit Deus ueritatis
 magistrâ; sic interdum in errorem laberetur; cum
 eâ malim errare; quàm cum uniuerso reliquo cœtu
 Christiano bene sentire: si bene sentire potest, qui ab

ea dissenit. Illud porro compertum habeo, eam esse in
 genij tui facilitatem, eam morum suavitatem, eam de
 nique animi benignitatem; ut nullum, quamvis exi-
 guum, munus tibi unquam afferatur, quod non bila-
 re incundèque accipias, quod non pergratum tibi esse
 declares, quod magni non facias. Quocirca, si in ope-
 re, quod tibi mittitur, non rem ipsam spectaueris, quæ
 perspicio, quàm parua sit & exilis; sed mittentis ani-
 mum, qui summopere te colit, obseruat, admiratur;
 qui ardet de te benemerendi cupiditate: non dubito il-
 lud gratissimum tibi futurum esse, me in clientelam
 tuam recipiendum. Vale decus Ecclesie, & presidium

Reip. Christiane.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

INDEX POEMATVM, ⁴

QUAE AD CONCILIVM

spectant, & hoc volumine
continentur.

CONCILIVM, ad Paulum III.

Pont. Max.

Ouile, seu Diocles.

Vinea.

Sagena.

Templum.

Regnum.

Concordia, seu de laudibus Illustris-
simi Cardinalis Ioannis Moroni.

Encyclopædia, siue Bonus.

INDEX POEMATVM

QVAE AD CONCILIVM

ſpectant, & hoc volumine

continentur.

CONCILIVM ad Paulum III.

Pont. Max.

Quilic. ſeu Dioceſ.

Vinea.

Sacra.

Templum.

Regnum.

Concordia ſeu de laudibus Illuſtriſſ.

ſimi Cardinalis Iohannis Moroni.

Encyclopaedia ſive Bonus.

AD PAVLVM III.
PONTIFICEM MAXIMVM,
ANTONII SEBASTIANI
Minturni Concilium.

QVID faciat placidos Reges, quo
numine tandem
Concilium uocet, ut discordia di-
sta piorum
Componat Pater ipse, sacro qui
præsudet orbi,
Musa mihi memora: docuit te

Phæbus Apollo:

Omnipotens Phæbo rerum sator omnia pandit.
Tu uerò æterni Diuum rectoris imago,
Cuius & ipse potens iam numine cuncta gubernas,
Cuncta edictorum metuendo fulmine terres,
Dexter ades, nostri, quodcunque est, carminis auctor:
Ipse mihi rerum sylvam, mentemque ministros;
Vt memoranda tui referantur dona laboris.

Accito ex omni, cætu, regione, deorum,
Concilium genitor magnis de rebus habebat:
Nuntius auditur cum iam, candentis Olympi
Ante fores mæsto demissam lumina uultu
Stare Fidem, & sanctis ueneranda insignibus ora
Exutam, cælique aurata intrare uerentem
Limina, plorantemque, ac secum multa querentem.

Quæ

Concilium.

Quæ sueta abiectos summâ spe tollere cælo;
 Solari tristes, animâque excire sepulchro,
 Efficere & diuos; mentemque explere tuentum;
 Nec non multa modis aliquando condere miris:
 Instar mortis habens iam nunc uix ossibus hæret,
 Monstrum informe; nouâque exteret imagine terras
 Horrida, uix & mortales spe pascit inani:
 Quæ tamen infelix nequicquam freta sub imos
 Turba cadit mânes, Stygio damnatur & Orco.
 Illam intronitti iussit, pulsôque timore
 Fidere: & erexit placido Pater ore locutus.
 Ne dubita: nil te prohibet cælestia adire
 Tecta Fides, mea magna potentia, mitte ruborem
 Nata, meum munus: neque enim mortalibus ægris,
 Quorum tot scelera indignor, tu causa malarum.
 Ipsi nanque suo se in Tartara ponderè trudent,
 Intereunt que suo transossi pectora ferro.
 Sed quidnam potuit faciem sædare decoram?
 Quid terras fugiens amisso lumine uultus
 Hanc repetis sedem? aut quæ iam tibi causa, uerendi,
 Quò minus ingrediare domum bipatentis Olympi?
 Hæc ait. Illa refert dictis erecta parentis.
 O pater, ô cælo, terræque suprema potestas,
 Ni tua placato uultu, quo cuncta serenas,
 Iussa darent animos; quamuis mortalia linguam
 Tecta, imploratura quidem tua numina, adire
 Sic tamen informem me limina sancta puderet
 Heu cecidi, infelix, paucorum crimine, ab illa
 Præmutata nimis: quam iam uigor omnia, complens
Ignus

Igneus inspirat, diuinoque afflat amore,
 Et tua progenies cœlesti sanguine fingit,
 Vique operum informat, ut æque arcessit ad auras:
 Aethereo stabilem statuit considerare saxo;
 Quo sibi fundaret tuto munimine templum:
 Nequid in aduersum moliri inferna potestas
 Eualeat: contra hoc immotâ mole resissat.
 Iamque mihi comites dederas, easdemque sorores
 Vnanimis: quarum rebus letata futuris
 Altera, nil inhians aliud, te pendet ab uno;
 In te unum tota incumbens nihil ipsa ueretur:
 Altera, qua toto te pectore diligit ardens,
 Diligit infestos in se quoque, diligit omneis,
 Omnia te propter digna, atque indigna ferendo
 Aequam se præbet, summâ nec sorte superba,
 Aemula nec laudis, nec opum; non inuidet ulli:
 Vt, quocunque petam, comitetur passibus æquis
 Vtraque; nec transuersum à me discèderet unguem.
 His ergo socijs potui tot ferre labores,
 Tâ multa haud quaquâ memorata prioribus unquam,
 Efficere, ut sanet, quando insanabile vulnus,
 Umbra uiri, effectum; ac deperdita corpora curet?
 Vtque hominum quisquam defunctos luce relictâ
 Euocet ad superos? optat æque lumina cæcis,
 Incessum claudis, membra ægra trahentibus omne
 Amissum robur, desperatis que salutem
 Restituat? si quem infensa exagitaret Erinnyis,
 Depellat furias, inuisæque numina ad Orcum.
 Mitto illa, ut quondam clarissima sidera mundi,

Quan

Concilium.

Quantum optat, cælo properantia, uoce retardet;
 Ut siccis magnum pedibus transmiserit amnem
 Incolumis, uasque rubras exercitus undas
 Aequoris: ut sint monstrificæ saepe edita uirgâ
 Prodigia: ut demum miracula plurima rerum.
 Num loquar, ut quodcūque silet, quodcunq; mouetur,
 Mentis opus censent diuinæ? aptatæque nulu
 Cuncta probant rerum iam sæcla, oculisque remota
 Ire sub aspectum? quo fratrum iustior alter
 Eminent? hic uiuens æterni ad luminis auras
 Flamme quo rapitur? quo turbine concitus ille
 Flammarum, ardenti se tollit ad æthera curru?
 Quo dehinc consilio constructa est lignea mœles,
 Ut mortale genus diro seruaret ab umbri,
 Undique terrarum qui maximus obruit orbem?
 An uerò memorem, ut summus pater ille piorum
 Paruit antiquâ iussus decedere terrâ,
 Et prolem innumeram, & regna expectare futura,
 Et caput unigenæ sacrum tibi ferre? quod omne
 Illi ad iustitiam adscriptum. quid deinde nepotes?
 Quam læti expectant promissa parentibus olim,
 Tot uarijs rerum euentis, tot casibus acti?
 Iam quàm multa uirum durissima quæque tulerunt
 Milia, per cædem, per uulnera, perque doloris.
 Omne genus? nam quid memorè partim obruta saxis,
 Telorum segete horrenti partim obsita, riuos
 Undanti plenos fudisse per arua cruore?
 Suspensa ad uentos partim, confixaque ferro
 Exhalasse animam? partimque absorpta per ignem
Subiectâ

Subiectâ (infandum) torreri corpora prunâ?
 Horum ego tam latè conserpfa en sanguine creui,
 Horum operâ ramos totum diffusa per orbem:
 Arbor opaca polo uelut ardua brachia tollit;
 Quam doctæ coluere manus, placidôque rigârunt
 Flumine deducto, cultûque auxere frequenti.
 Hoc studio genitor fructus bene culta ferebam;
 Quos hilare acciperes oblatos fronte serenâ.
 Quæ licet agnoscas tua munera sancta, referre
 Accepta haud quaquam cessas, cælôque dicare:
 Cùm merita esse uelis, quæ debita iure reposcis;
 Dignaque pro rectè factis mihi præmia reddas.
 Quod uirtutis opus? lætæ quod fortis habetur?
 Quid terris oritur? summo quæ semina cælo
 Ducuntur, quæ non certè tua dona fatendum?
 Hactenus hæc animis pietas, hic cultus inhæsit,
 Hic amor, hoc studium, hæc aded tibi cura placendi.
 At nunc impietas, gelidâ quæ nuper ab Arcto
 Prodiit, atque utinam nunquam irrepisset ad oras
 Italiæ, uires nec latè acquirat eundo,
 (Dij, scelus infandum; Dij, talem auertite pestem)
 Exiit heu miseram me animâ, informemque reliquit;
 Ornatûmque omnem eripuit, decus abstulit omne;
 Deicit hærentem æterno sub fœdere saxo;
 Soluit amicitiam castæ, pulchræque sororis;
 Quæ mecum unanimis fuerat coniuncta merendo.
 Illa, mihi tanquam gratum factura, parare
 Ocia se iactat, libertatêmque fruendam.
 Non opus, ut factis, iter affectetur Olympo:

Credu-

Concilium.

Credulitate patère satis . nihil indiga nosiri ;
Cum tua principid genitor diuina uoluntas
Sponte sua , ad regni partem quos ipse uocares ,
Legerit ; & , quæ permagna est clementia , iustos
Efficeres ; cælique angustâ in sede locares :
Ipsa tibi proles , pro cunctis quæ datur una
Hostia , concilians mortalia pectora sancto
Fœdere , cœlestem cunctis placauerit iram ;
Atque omnem abluerit diffuso sanguine labem :
Ipsa quoque æternum referarit limen Olympi :
Pandere quem huic soli concessum : ut crimen ob ullum
Claudere non habeas posthac : tantum indè laboris
Susceptum frustra ; nec iam secus , atque fuisse
Non satis id credam , quod pro omnibus illa tulisset ;
Aut ex integro , quod partum est , posse parari .
Omnia deberi nanque illi : ne sibi quisquam
Omnino tribuat , quod agit prudenter , & optat .
Scilicet , hoc miseri prætexunt nomine culpam :
Ut , quodcunque lubet , liceat ; nec legibus ullis
Cogantur ; falsâ sed libertate fruantur .
An non illa arbor meritò per compita dicar
Omnia , quæ pingui benè culta adolescit in aruo ,
Irriguisque alitur fluuijs , cum deficit imber ,
Clementi regione poli , si euecta sub auras ,
Frondeutes effusa comas , ramósque decora
Optatos gignit fructus ; ornatur honore ,
Multósque insigni cultu seruatur in annos :
Sin fert illa nihil ; squalet neglecta , peritque
Extemplo diris , decus omne amittit , & aret ,
Excidenda

Excidenda fabro, aut flammæ auctura coruscas?
 Cernis triste nefas fufum per regna piorum.
 Omnia quàm latè ferpat, quo corda ueneno
 Imbuerit, cum quisque suo iam impune loquatur
 Arbitrio rerum de summâ, animoque sinistro
 Explicet, ut sentit, diuina oracula mentis,
 Vel cui non ultra crepidam prodire liceret.
 Iam pauci decreta Patrum, & tam firma priorum
 Diſta probant: mores ueterum, ritusque ſacrorum
 Mutare inſtituunt; quos tot per ſæcula ſeruat
 Relligio, nullòque aliter iam tempore conſtat
 Seruatos: ea nunc miſeros dementia cepit:
 Iam ſimulacra uetant ſingi, atque anguſta locari
 Tempſa uiris, inter ſuperos, quos ipſe cooptas,
 Atque inter caſtos æterni corporis artus,
 Corporis arcani, cuius caput unica proles
 Ipſa tua, humano Deus ipſe è ſanguine cretus.
 Illos deſpiciunt, illis incendier aras
 Heu prohibent, tanto quos tu dignaris honore:
 Et quorum meritis, precibusque haud pauca dediſti,
 Hos indignantur diuos in uota uocari.
 Scilicet, hoc demum minuatur gloria nati,
 Quo certè augetur: diuis quando ipſius ergò
 Mitia ſupplicibus cumulant altaria donis:
 Ac ritè hunc ipſum caſti uenerantur in illis.
 Quin & Pontifici Romano, ſumma poteſtas
 Quæ fuerat quondam, nulla eſt auctoris iſtis,
 Omnia qui tentant peruertere, iusque, piùmque:
 Ac ſi iam nullâ ſtatuiſſet lege daturum

NOMINE

8
Concilium.

Nomine iura suo populis hunc optima proles.
Iam ratione regi mortales, iam quoque agendi
Liberius nim omnem, ac natura lumina tollunt.
Quæ non extinxit labe contracta, sed atris
Noctibus obduxit diuinâ luce fugandis.
Hoc tua perfecit soboles: hoc muneris ipse
Esse iubes nostri, solis uirtute potenti,
Cuncta serenanti, atque æterna luce nitenti.
Verum ego tam multis quid te nunc demoror? an non
Quæ meminisse pudet, longè peiora supersunt?
Prò scelus: in terris prò quantum audacia creuit?
Quidnam Tartareum regno spoliasse Tyranum.
Profuit, atque imo barathri sub gurgite uincto
Immensa æterni circumdare pondera ferri:
Si tot uinclorum disruptis orbibus ille
Euolat, & magnas immani turbine terras
Eruit, inspirans dirum per corda furorem?
Ille sibi Arctoâ sedes regione locauit
Regnorum, ac latè occiduis dominatur in oris:
Improbis huc illuc mortalia pectora uersat:
Inque dies duris spargens noua semina belli,
Heu capit infestos sæua in certamina Reges,
Excitat, & pridem resides in prælia gentes.
Insandamque pio infundens sub nomine mentem,
Heu quantum miseris decepit imagine recti.
Sola fides per rura, fides iam sola per urbes
Auditur, solamque fidem posse omnia iactant;
Cetera nequicquam attingi: quasi nulla piorum
Antè fides fuerit, quorum tot facta leguntur.

Dumque

*Dúmque aded simulant colere his me uocibus unam ,
Heu sceleratum infigne nota mihi turpis inurunt .*

Dedecus hoc , oro , has maculas nunc summe Deorum

Tolle , fideque fidem redde , amissúmque decorem .

Tolle nefás , genitor , seuúmque expelle furorem :

Si calum , terrásque tuo sine numine miscet .

Da ritus seruare sacros , morésque uetustos :

Arma absint , absit longé discordia belli

Causa: boni coeant aeterna in fœdera Reges .

Sancta per obtestor , quæ plurima uulnera passus

Pro genere humano , tecum qui cuncta creauit ,

Cunctáque qui tecum regnat per sæcula , natus

Diuinam aeterno mentem inflammatus amore ;

Quæ tibi adhuc tepido ostendit madefacta cruore ,

Nec secüs , ac puro radiantia sidera cælo ,

Oraturus opem; quorum de flumine mano

Illá ego , quæ felix meliori tempore uixi .

Dixerat : & genua hærebat complexa , pedésque

Ore pio libans , lachrymarum fonte rigabat .

Suscipit actutum sancti dehinc mater amoris .

Me quoque magne pater , dolor idé , eadémque querela

Tangit , & assurgit maior mihi causa querendi ,

Deserat ut terras seui dura arma furoris

Nuda soror fugiens : at certè nomen inane

Illius auditur crebrò , manet umbra relicta .

Qua duce sublimes efferrí ad sidera credunt .

Ast ego iam pridem penitus toto orbe repellor

Nil de me linquens ; quia nil uoluere relinqui ;

Et , quò confugiam , sedes hæc sola reperta est ,

B Sedes ,

Concilium.

Sedes, omne mihi quæ iam seruatur in æuū.
Illæne, quæ terris superos demisit Olympo,
Reiecta est, quæ mortales euexit ad astra,
Quæ sancta utrisque inter eos commercia fecit?
Aurea quæ mundo sic denique uincula neclit?
Nam sine me quondam nihil effecisse sororem
Non dubium: usque adeò ueteres utranque colebant;
Spemque haud incertam certis de rebus habebant.
Non sua quærebant tum commoda: non alieno
Vulnere gaudebant: non pectora feruida demens
Ira irritabat, non atro infecta ueneno
Inuidia imbuerat; non fastu elata tumbant.
Spes bona de cunctis inerat: mens omnibus æqua;
Quæ patiens operum nihil indignata ferebat;
Inque bonam accipiens partem quæcunque, propinqui
Rem procurabat. nam te referebat ad ipsum
Omnia: te propter quæ non indigna tulisset?
Nunc utinam moliri inter se incommoda cessent:
Nec læta aduersis, nec tristia corda secundis
Tota gerant rebus cuiusquam; siue reponant,
Siue quid intentent stimulis agitata nocendi.
Publica qui sumunt, priuatæque iura tuenda,
Ut sit præsidium miseris, ut alantur egeni:
Ad sua cuncta trahunt compendia, cuncta resorbet
Dira auri iugluuies, & opum implacata Charybdis.
Quos non fæda Venus, quos non euincit honorum
Sacra fames? qui non laudum ducuntur amore?
Sèque humiles adeò simulant, ut ritè merendi?
Abstineant studio: nequa confidere factis,

Non

Non donis superum uideantur inertia corda .
 Scilicet , hac stulti rentur defendier arte .
 Siquid agunt , faciunt , non quod fecisse necesse est ,
 Sed ne cui stomachum moueant , neu pectora turbent ,
 Si mores ueterum iam contempsisse putentur .
 Quis ferat hac ? fateor , placide quæ cuncta ferebam ,
 Indigna , haudquaquam potuisse hac denique ferre .
 Da Pater auxilium : nostro succurre dolori .
 Hæc indignanti similis leni ore locuta est .
 Tum magni dextrâ fatur genitoris ab altâ .
 Filius , omnipotens idem Diuum , atque hominum Rex .
 Tantum ne excidij nostris , Pater optime , regnis ,
 Regnis supplicio , ac dirâ mihi morte paratis ,
 Intentat læuum miro molimine numen ;
 Vndè illi hæc uires , atque undè licentia tanta est ,
 Exeat ut ruptis Stygio de carcere uinclis ;
 Miscet & totum furijs comitantibus orbem ?
 Quid memorem , Eunomios , insanae aut mentis Arios ,
 Nestoriosue truces , implacatosque Seueros ,
 Vt quondam impulerit , nobis qui bella cierent ?
 Impiæque infandi fabricetur ut arma Sabelli ?
 Quid Didymos referam , Theodorosq ; , Euthychiosque
 Quò furor infestos perduxerit improbus olim ?
 Aut qui uim æternam Sancto detraxit amori ?
 Nunquid Anastasios loquar , impurosque Nicetas
 Iura repulsantes Diuum , & simulacra uet.antes ?
 Eloquar , an fileam illaudati monstra Manetis ?
 Et scelerum flammis quæ dehinc Manichæa secuta est
 Turba furens ? aut ingenio qui multa dedisset

Humano, haud quaquam agnoscens cœlestia dona?
 Aut Arabum portenta Orientis fusa per orbem?
 Iandudum Europæ latè bacchata per oras
 Delectas rapuit studia in diuersa cateruas
 Inferni rabies ducis execranda; furentes
 Qua misera præcepta secus mea protinus urbes,
 Ac data sunt, capiunt: quando manifesta recondunt;
 Obscura, ut lubet, accipiunt; quæcunque furori
 Apta putant, recinunt. an non dixisse beatos
 Me memini, magni seruant qui dicta parentis,
 Inque gredi solos æternæ limina uitæ,
 Diuinæ legis læti qui iussa faceffunt,
 Quique meo multos potuerunt ferre labores,
 Nomine, nec duri quicquam sæuique recusant?
 Multaque præterea, quæ non scripsere priores,
 Institui seruanda meis. data deinde potestas,
 Qua præcepta darent patres, ac iura tenenda,
 Qui mea regna regant. horum, qui præsidet aruis
 Ausonijs, caput elegi: ipsi pabula læta,
 Pascendosque greges ouium, ipsi cuncta mearum
 Horrea commisi frugum, diuinæque cuncta
 Condita thesauris, clauēs quoque, ut illa recludat,
 Cum uelit; ac referet sedes, claudatque beatas:
 Quem morem coluere sacrum per sæcla minores.
 Cur leges, cur iussa uetant? cur sancta resutant
 Dicta patrum studio ingenti, rebusque nouandis
 Ingenium exercent stulti discrimine tanto?
 Futilis haud secus, ac si res, aut fabula agatur.
 Ergo iterum alma Fides cultu exornanda decoro

Spes firmanda, & Amor rursus inspirandus honesti;
 Ac prorsus tollenda, Pater, Discordia terris:
 Ipsaque sub barathro tandem condatur Erinys.
 Dixerat: haud uario assensu simul ore fremebant
 Cælicolæ genibus nixi, atque hæc ipsa precantur.
 Tum Pater omnipotens solio sic fatur ab alto:
 Quo dicente deum domus alta, & cuncta filescunt.
 Hanc equidem causam iam tum tractare parabam:
 Cum stare ante fores cæli te, nata, relatum est.
 Nunc ergo audite; atque animis hæc figite dicta.
 Quæ terris fiant scelera, & quam multa malorum,
 Undè habeant ortum, quanto nunc agmine crescant,
 Quam crebris sanctæ percussi pectora mentis
 Motibus, ingrati peccandi ut denique finem
 Mortales faciant, animique errata sinistri
 Agnoscant, monitus nostros, & iussa recusent,
 Nostisque, & nostro doluistis sepe dolore.
 Quo circà stygio demum permessa furori
 Excidia Europæ, sumendaque pœna nefandæ
 Stultitiæ. Verum, quando iam cladis abundè est,
 Pœnarumque haustum satis, ac iam ritè precantur,
 Merenturque diu, diuosque in uota uocantur
 Assiduè nostras gemitus perfertur ad aures;
 Consulere est animus, diraque hac peste leuare
 Delectos cœtus, nostrum qui numen adorant:
 Prospiciam ignaris: quorum de mente tenebras
 Dissellam: sanctaque diem cum luce reducam.
 Hactenus haud uetitum superas errare per auras,
 Post hac ne liceat, inferni numinis iram.

Concilium.

*Sic ait, & niueâ conspectum in ueste ministrum
 Aligerum uocat, ac placidè dehinc talia mandat.
 Vade age, care puer, Latium delabere pennis:
 Illum, qui celsâ Aeneadam sedet arduus arce,
 Nostrâque iam senior pulcherrima regna gubernat,
 Pontificem magnis agit antem pectora curis,
 Assiduè superos orantem, arâsque tenentem,
 Dissidium ut prorsus tollat, uincâtque superbos,
 Affare; ac dictis animi solare dolorem;
 Audit âsque preces defer, crebrâsque querelas,
 Et consulta Deûm, & mandata trinuminis alti.
 Ad Reges ubeat legatos ire piorum:
 Quorum alter Gallis, Hispanis imperat alter.
 A bello, Europæ quo pars nunc maxima flagrat,
 Auocet optatæ placidos ad fœdera pacis.
 Iungat amicitia, uinclisque iugalibus arctet.
 Horum præsidio cætus uocet undiquè in unum,
 Qui mores statuant mutandos, qui que tenendos,
 Qui que patrum decreta tuentur, qui que refutant,
 Quos noua relligio tenet, & quos prisca uolentes:
 Componat lites, discordiâque omnia tollat
 Dicta uirum: ut nostrâ pacati pace fruantur:
 Nanque adero, & sanctæ præcurram mentis amore.
 Dixerat ille celer cælo demissus ab alto,
 Aut similis Zephyro, aut potiùs pernicior illo,
 Exequitur mandata patris: summumque piorum
 Pontificem alloquitur, titubatâque pectora firmat,
 Et rerum docuit summam, & qui nuntius ipse;
 Quæ referens sancti flammâ inspirat amoris:*

Indè polo paribus uoluitans se sustulit alis,
 Umbra uelut uolucris, tacito quæ labitur axe,
 Ac rursus tenues subitò euanescit in auras.

Haud mora, tum Pater, in terris cui summa potestas,
 Paruit: ad Regem legatos mittit utrunque:
 Qui bello finem imponant, ac fœdera pacis
 Connubio firment stabili, quo regia proles
 Vtraque iungatur: Gallo nubâtque Sueua
 Pulchra uiro uirgo, & sobolem, cui pareat omnis
 Insubrum regio, faciat: quo fœdere pacto,
 Concilium uocat ex omni regione piorum,
 Ac fidum statione locum tum maximus auctor
 Indicit, tutus quò trans fuga confluat omnis,
 Et quicumque adeò rerum nouitate mouentur:
 Nanque sui defendendi data cuique potestas,
 Dicendique palàm, quânam ratione trahatur:
 Vt decernâtur, quæ tanquàm sancta probentur,
 Et fugienda pijs quæ dehinc sint, quæ ue sequenda.
 Quin etiam in longum cùm rem differre pararent
 Germani proceres, iuuenis, cui plurima uirtus,
 Et formæ insignis pulchro decus enitet ore,
 Ipse quæ iam summâ cùm maiestate Sacerdos,
 Tempora cui roseo tegit insula sacra galero,
 Mittitur ad magni pulcherrima Cæsaris ora,
 Cæsaris, haud temerè parent cui plurima regna:
 Hoc auctore instans, compellat ut ire rebelles
 Ad cœtum, ut dicant Latij cur iussa recusent
 Pontificis, cur sancta Patrum consulta resutent.
 Hic ille est animi præstans Farnesius Heros,

87
Concilium.

*Hoc & Romana decus indelebile gentis,
Cui latè ingentes rerum commisit habenas:
Et sacri clauum imperij totúmque tuendi
Præsidium, magni meritò Pater optimus orbis.
Hic labor, hoc onus, hæc illi nunc maxima cura
Conueniant tandem acciti simul undique cætus
Tot áque tollatur prorsus Discordia demens:
Ut iam leti omnes optatâ Pace fruantur:
Quod felix, faustúmque uelit Pater ipse deorum.*

F I N I S.

A N T O N I I
 SEBASTIANI MINTVRNI,
 EPISCOPI VXENTINI,
 DIOCLES, SIVE
 O V I L E.

V A E gelidos fontes, Athesinâque
 flumina Nymphæ,
 Quæ colitis Sylvas, quæ dulcia
 rura Tridenti;
 Sic uestri latices nullo non tempo-
 re manent;
 Sic uestris nunquàm non formosif-

simus annus

Collibus, inonsis gratæ sint montibus umbræ,
 Sint flauæ campo segetes, sint mitia poma
 Arboribus, uestro pecori sint pabula læta;
 Sic uestræ uiridi latentur gramine ualles,
 Florea sic uestræ ludant per prata choreæ;
 Dicere, quæ celsâ cecinit de rupe Diocles,
 Ne pigeat, roseum Oceano cùm Lucifer ortum
 Efferret, cælóque nitens depelleret astra,
 Pontifici summi acciti dum nomine Patres
 Concilium assiduè magnis de rebus haberent.
 Nanque P I V M tolli sublimem ad sidera Quartum
 Sæpe Diocleo meministis carmine quondam.
 Culta P I V M, syluæque P I V M, P I V M & antra so-
 Nunc quæ diuino excitus tum flamine nates (nabant.
 Dixit

Ouile.

Dixerit, in medium placeat proferre: filescunt
Iam nemora alta, silent uolucres, filet arduus æther:
Ipsa iubente Deo presserunt flumina cursum:
Qui d non intentè nunc uos audire paratum?
Harum una incæpit præstanti corpore uirgo,
Altera carminibus, qua non præstantior unquam
Dieta referre Dei, uatùmque expromere uoces.
Pastores ouium, quas toto ex orbe uocauit,
Atque gregem pater omnipotens collegit in unum,
Æterni ablutas sacratio sanguine nati;
Si Princeps uester, Latij qui præsidet aruis,
Custodire pecus, quo nil felicius unquam
Sol magnus uidit cælo admiratus ab alto,
Consilio uestro id certæ rationis iniri
Iussit, quo Latio incolumes reddantur ouili,
Quæ transalpini errant in saltibus agnæ,
Iandudum sæuâ rabie frendente luporum,
Quæque bibunt Ararim, magnique flumina Rheni,
Quasque rapit toto diuisus ab orbe Britannus,
Quasque fluentisonum sædè populatur ad Istrum
Dira lues pridem Arctoïis excita latebris;
Atque Tridentinis causa hæc uos detinet oris;
Quæ mora? quid segnes teritis nunc otia Patres,
Conscripti Patres? quibus est Respublica tota
Commisssa; ex quorum totus iam pendet & orbis
Iudicio, expectans magnum & mirabile quiddam.
Hæc noctes que diès que quasi aduersaria uestros
Hæc spes ante oculos, hæc obuersetur, & alto
Excitet oppressos uigilantia pectora somno.

De grege tam magno uestrum est sanare, quod ægrum;
 Confirmare, quod infirmum; quòdque undique fractum
 Consolidare manu ualidâ: tum quicquid abactum est,
 Indè referre domum; nec non reuocare, quod errat;
 Querere & amissum, ac tandem seruare repertum.
 Hæc uerò in uobis priùs emendentur, oportet:
 Quisque incomposito latè quod corde redundat,
 Amputet; omne superuacuum, quòdque effluit omne,
 Commodâque ancipiti præscindat inania ferro;
 Improba & ambitio quod fert, quod dira cupido,
 Quicquid & illecebris persuadet blanda uoluptas;
 Et quo peccandi demanant flumina, fontem
 Exsiccet penitus, diuino exurat & igni.
 Nunquam blandiloquâ se ad pascuâ uoce uocantes;
 Audiât ante pecus, gressumque sequatur herilem.
 Hæc dictante Deo commoti pectora uates
 Præcipiunt: nequis tam sancta oracula temnat:
 Nequis diuino tandem se iure teneri
 Abnuat: in uetitis ut libertate fruatur.
 Nanque erit, ante Deum præcelsâ in nube sedentem,
 Damna reposcentem gregis, atque extrema minantem
 Supplicia, ut ratio demum reddenda sit omnis.
 Infelix, summi Diuûm mandata parentis
 Qui non curârit: tenebras trudetur ad Orci
 Infernas, sæuâsque dabit per sæcula pœnas.
 Ille autem felix, animo qui iussa uolenti
 Diuina exequitur: cœlestia prata tenebit,
 Et deducet oues æterna ad pabula saluas.
 Nunquando audistis uasto maris æquore nauim

Ouille.

Diuitijs Arabum, spolijsque Orientis onustam,
 Vectorum uitio submersam fluctibus olim?
 Aeolijs cum turba fremens excitur ab antris
 Ventorum, ac terram uerrunt, pontumque per auras
 Turbine, & insanos tollunt ad sidera fluctus,
 Nubibus & caelum obducunt, noctemque tenebris
 Horrentem inducunt: ferit undique saeva procella:
 Plurimus horrifono descendit Iuppiter imbri:
 Insequitur, clamorque uirum, stridorque rudentum.
 Consiliumque ineunt uectores: nulla salutis
 Spes datur, eiectis nisi mercibus, ipsa leuetur
 Pondere, quo praemittitur puppis. Nemo incipit ullam
 Iacturam facere: usque adeo in discrimine tanto
 Plus oneri metuunt, quam uitae; diligit aurum
 Quisque magis, quam, quo nihil est iucundius, eum.
 Dum res in dubio est, & adhuc spes detinet omneis,
 Dumque mora insertur: frustra dum tempus agendi
 Conteritur, nihil occurrit dum denique certi,
 Crebrescunt uerti, saeuit magis atra procella,
 Ac latere ex omni concussa carina fatiscit;
 Undique & effuse accipitur iam pontus, & imber.
 Quid multa? obruitur tandem: secumque profundo
 Absorpta in medios fluctus rapit omnia nauis:
 Vectorsque omneis secum pertrahit, opesque
 Quasitas heu cum fulgentibus armamentis.
 An non uos omneis, optat aequae commoda uestra
 Insignes Phrygiae Patres capita ardua mitra,
 Vna alto uectat nauis, rapidasque per undas
 Tempestas iactat tranquillo a littore longe?

Et stridet malus celeri iam saucius Euro :
 Antemnae que gemunt , conscissae que carbasa , nudum
 Remigio latus est : nequeunt durare carinae .
 Quidnam agitis ? quorum causa pereatis oportet ,
 En onera eycite ; & uestram curate salutem .
 Quonam praesidio ? quo numine fiditis ipsi ?
 Non Dij , non homines faueant : odere potentum
 Felices aerae : oderunt & flamina plebis .
 Sancta Sacerdotum quondam quid nomina frustra
 Iactatis ? parui si ducitis alta tonantis
 Iussa ipsi , haud sane mirum sacra resolui
 Iura Dei , & manibus temerari templa profanis .
 Sic sic tam uasto debetis in aequore uentis
 Ludibrium scopulos inter , nisi denique gazis
 Proiectis , portum contendit nautica pinus .
 Tu , quo summarum nituntur pondera rerum
 Cardine , Romani qui nomine praesidis alti
 Ipse regis pinum iactatam gurgite uasto ,
 Ingentemque sedes ad clauum , dirige cursum ,
 En age , Magne Pater ; quo tuto in littore portum
 Optatum attingat : quam ferrea dente denaci
 Anchora detineat fundatam te duce tandem .
 Aspice , quam multae pecudes nemora alta pererrent ,
 Desertae pecudes : quas atro imbuta ueneno
 Erecto capite , immanique tricorpore formae
 Bellua tartareis iam pridem , emissa cauernis
 Inuadit : flygios passim de crinibus angues
 Conijcit , & uirus subter praecordia fundit , (ullum :
 Monstrum , horrendum , ingens : quo nunquam tetrius

Non

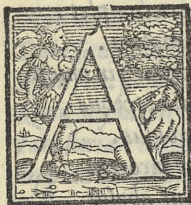
Ouile.

Non quem uinetis laudabilis ora Veseui
 Imperio Iouis intra feruida uiscera condit :
 Non quem fluctifono reboans præmit undique ponto
 Inarime : non qui uastis fornacibus ardens
 Aetnas torquet summo de uertice flammæ :
 Non manibus centum nixus qui scindere cælum .
 Quid scæua Alcetò , dirarum aut ulla sororum ?
 Quid fera flammiuomis ingentibus efferæ monstris?
 Quid Scylla horrifonâs? Quidue implacata Charydis?
 Iam furiale malum per compita , pèrque superba
 Oppida bacchatur , duròsque inflammat agrestes ,
 Inflammat proceres , populòsque in prælia cogit .
 Amentes ad bella ruunt : furor arma ministrat .
 Heu pietas , heu prisca fides , heu templa Deorum
 Diruta , deiecta heu uulgò simulacra uerenda
 Heu pia religio , despectâque iura sacrorum ,
 Despecti ritus , pollutâque denique sancta
 Omnia : uirginei cœtus , castique pudoris
 Absumptum decus , ac sacratis agmina testis
 Pulsæ Sacerdotum , fœdâque sanguine fuso .
 Intestina domi certamina , fâsque piùmque
 Dum certant alij patrium delere ; tenendum
 Contendunt alij , meliorâque iura sequuntur :
 Iamque aduersa uiro coniux ; odère sorores
 Germanos ; miseri natos odère parentes .
 Concurrunt acies fraternæ , & corpora letho
 Dant inter se se , rapiuntque in funera passim :
 Et consanguineo iam prata cruore rubescunt :
 Tanta piàm quondam cepit dementia gentem .

Præ qua Thebanos iam longè mitior ira
 Impia pro regno fratres in prælia traxit :
 Non adeò sine more furens lymphata per arua
 Per nemorum lucos inter deserta ferarum
 Ibat , bacchan tum celebraret ut horrida turba
 Orgia : uociferans clamoribus æthera complet :
 Ardor agit furijs accensas pectora matres .
 In uos culpa , Patres , confertur : crimen in unum
 Confertur cætum : tam sæua incendia , tot que
 Bella , aiunt , rerum nobis exciuit abusus .
 Hocce suum uulgo prætexunt nempe furorem
 Nomine : tollatur , clamant , tollatur abusus .
 Hæc certè una salus ; una hæc tutela relicta est ;
 Hic modus afflictis rebus ; optata laboris
 Hæc demum requies ; sinè mque imponere bello
 Hoc unum , populòsque potest frænare feroces ?
 Vt sua regna Deus pacata , & quicquid abactum est ,
 Dissiectumque gregis , Romana in septa receptet
 Vestrâ operâ tandem ; longâque in pace regantur
 Cuncta : Vnûs que ingens toto qui pascit in orbe
 Numine diuino , nec non custodit ouile ,
 Gaudeat : ac præpes cælo uos gloria tollat .
 Dixerat : inuitum Phœbus patefecit Olympum :
 Mortalèsque uocans sua quenque ad munera misit :
 Mollia tum pulchræ rediere ad pensa sorores :
 Atque pater fluuio laxas immisit habenas .

F I N I S .

A N T O N I I
SEBASTIANI MINTVRNI,
EPISCOPI VXENTINI,
V I N E A .

ERIAS alpes, castellâque Nori-
ca propter

Qui manas, Athesine choris gra-
tissime Diuûm,

Nympharum Pater alme, fluens
de montibus altis

Saxosas inter ualles, atque alluis

Italiâ ingressus celebrato nomine claras ; (urbes
Mitte, oro ; uitreis natarum è sedibus unam,
Vt referat, uestris cecinit quæ notus in oris
Interpres Diuûm: multa audiuere canentem,
Danna recensentem armorum, agricolâs que mouent è.
At nunc illa satis: quæ promptè audire paratus,
Iussit equos medium festinos sistere cursum,
Quamuis de summo Titan descenderet axe.
Tum uenti posuere omnes, t aciuere uolantes:
Cantanti nihil intentas non præbuit aures.
Cultores agri, quondam quem uitibus almis
Colle Pater magnus diuûm conseruit in alto;
Vt bene post cultus letas sibi redderet uuas:
Audite, omnipotens sancto prædixerit ore
Quæ Deus: & dictis animos aduertite uestros.
Luce magis dilecta mihi, mea Vineâ, quâdam

Non

Non tibi nauauī studiōque operūmque labore?
 His ego te manibus conseni: bis ordine uites,
 His manibus posui: scrobibus fastigia duxi
 Non tenui sulco; ne turbidus obruat imber,
 Cū iam scēuit hyems: ne noxia perdat & umbra
 Vere nouo; uergant ne unquā uineta cadentem
 Ad solem, mea cura fuit: ne frigora lædant
 Horrīda: cœlesti nascentia rore rigaui:
 Incrementa dedi, largo quæ plurima fœtu
 Pubescant: tuto extruxi munimine turrim
 In medio: tutela tibi quæ certa daretur;
 Ac ueluti speculâ qua prospēctaret ab altâ
 Agricola, & longē inuadentem pelleret hostem,
 Inuitōsque aditus tentantem, & bella ferentem.
 Quin & te densis uestiui sepibus altē,
 Ingentēque dedi circum tua iugera fossam;
 Nequando, nisi custodita per ostia, quisquam
 Intraret: neu formidantes lumina fures
 Acturi prædam sibi limina cæca pararent;
 Dentis felle fremens ne bellua læderet ulla.
 Iamque lacum posui, plenis uindemia labris
 Quo flueret largē; nudatæque crura coturnis
 Vinitor ereptis lætanti rore maderet;
 Spumarēt que nouo labentia flumina musto
 Calcibus expressa, atque insani pondere saxi.
 Sole oriente operas, cœli mediūmque tenente,
 Cūmque cito occiduas curru properaret ad uedas,
 Conduxi, quæ te colerent mercede diurnâ.
 Tum uerō agricolis curam ritē locandam;

Vinea.

Qui cultum adiungant multo assiduoque labore;
Terque quaterque solum conscindant omne quotannis;
Brachiaque enixè attollant, uersòque bidenti
Duratas frangant glebas, & gramina uellant.
Incipit & primo glacies cum uere resolui,
Ac discedit hyems, Saturni dente recuruo,
Vitem attondentes ornent, fingantque putando:
Primi & humum fodiant; primi deuecta reponant
Sarmenta adiutura focos, cum frigore torpent
Corpora, nec tardi uallos sub teeta reportent:
Fictaque confirment uallis uineta nouatis,
Siqua nouis egeant: studeant frondentia iuncis
Vincire, & nimiam syluam iam fronde leuare:
Actandem eripiant, quæ uitibus officit, umbram:
Et, densis frugem obducunt quæ sentibus, herbas:
Postremique metant uuas iam sole rubentes:
Maturis metuant ne plurimus ingruat imber;
Ne ue obsit puluis. Cultores actus in orbem
Sic labor exagitet: magnoque mihi ubere fructum
Sic referat: cellas sic demum compleat omnes.
Hæc tibi ego: at uideas, nostro malè grata labori
Quæ tu reddideris. tribulos, ueprèsque tulisti,
Lappasque, & duri syluestria uimina rusci,
Floruit & raris in te labrusca racemis.
Consita Niliacis inuito flumine ripis
Transuleram uineta olim maris æquore rubri
Intacta, & Solymis sacratio in monte locaram.
Sancta Palæstinæ iam pinguis fusa per arua
Principio terræ; extremas ducuntur ad oras,

Et mare ueliuolum attingunt , & fluminis alti
 Littora ; letantur non uno palmitē gemmā :
 Omne solum passim florentia germina complent .
 Iámque & odoratas præcelsò culmine cedros ,
 Medorúmque nemus , latè quod iactat odorem ,
 Arbusta exuperant : frondoso tegmine colles
 Vmbra tegit : pendent maturæ uitibus uivæ .
 At, cùm iam lógo haud quaquàm pòst tempore seruos ,
 Debita qui domino capiant , uerentque recepta
 Vina , bonos misissem , atque intra tuta recondant
 Tecta ; uiros tenuere mali ueterésque coloni ;
 Ludibrióque habuere Deos : in uincula captos
 Coniiciunt : alios nudatos corpora cædunt :
 Inque alios rapiunt prærupti fragmina montis ,
 Duráque saxa inter condunt : aliósque trucidant
 Sectos , aut sæuo transfixos peçtóra ferro :
 Inque lacum iniiciunt alios frigentis aquai :
 Suspensi ad uentos alij panduntur inanes ,
 Vanóque sublimes uestigia in aere ponunt ,
 Ammittant donec sic toto corpore uires .
 Interclusam alij constrictis faucibus efflant
 Luçantémque animam enecti : radijs que rotarum
 Districti , ac diro laniati uulnere partim
 Effundunt tristem multo cum sanguine uitam :
 Exustos partim flammâ crepitante uideres :
 Idque iterú , atque iterú . Mea tum , mea denique proles
 Vnigena æterno proles æqueua parenti ,
 Naturæ cui uis eadem est , eademque potestas ,
 Gloria par , cælo teneras demissa per auras ,

Vinea.

Atque sinu patrio (natum si fortè uerentur)
 Deuolat : humano inuisit te uinea uultu ;
 Induit humanam mortali corpore formam
 Tractandam ingrata turba , paritèrque uidendam .
 Num ueriti nati aspectum ? num ferre petenti ,
 Quos debent , fructus ? nunquid parère parati ?
 Filius en , aiunt , Domini iam uenit , & hères :
 Occidamus eum . nam , si regnauerit ipse ,
 Actum de nobis . pereat ne denique tota
 Gens nostra , una hæc pro populo sit uictima cuncto .
 Prò scelus infandum , uinctum extra mœnia ducunt ;
 Inque crucem tollunt rabidi , cruciantque uolentem
 Inseni , ac dictis tacitum insectantur amaris .
 Plurimâque accepit iam uulnera corpore toto ,
 Vulnera , quæ puro maculas lauère cruore
 Humani generis , quæ perdita sæcula seruant .
 Quid fecère ? sua ui tandem excitur ab umbris :
 Infernas referens prædas remeauit ab Orco
 Ad superos uictor , spoliisque ornatus opimis :
 Et uiuens cælum ascendit : sedet inclytus altè
 Ad dextram patris , & cuncto iam regnat in orbe .
 Continuo iussi ueteres migrare colonos ;
 Aeternâque nefas ausos expendere pœnam .
 Vnica tum frendens , qua non immanior ulla ,
 Bellua rescisso populatur limite uites ;
 Et nemorum egressus dudum de rupibus altis
 Demolitur aper stimulis agitatus edendi
 Optima quæque malus ; rapit omnia dente recuruo .
 Vinea deleta effracto munimine sepis ,

*Deiecta & turris , nec non custodia dempta est .
 Vna mihi ex uno excellens seruata propago
 Germine , regali de semine regia uitis ;
 Quæ que fide obstrinxi me ipsum , tum denique solui .
 Consita iam toto paulatim creuit in orbe ;
 Atque salutari terras complectitur omneis
 Tegmine : præcelsos superant umbracula montes :
 Multa tulit cunctas latè uineta per oras .
 Illa nouis sancto commisi more colenda
 Agricolis : quorum princeps , qui Tybridis arces
 Obtinet , & Latij folio sedet arduus alto :
 Fertilis huic uni commissa est uinea tota :
 In partemque operis , mandatum , ritè uocaret
 Nomine ut ipse meo non unâ ex parte colonos ;
 Qui rectâ ratione colant , quod cuique locetur :
 (Ipse legam lectos rectè , quos ille uocârît ,
 Ipse uocem haud dubiè) desit ne uitibus usquàm
 Prospiciat cultus : diuino hæc iure tuenda .
 Ille uicem , numenque meum uineta per ipsa
 Cuncta tenens latè regat omnia : numinis alti
 Participes faciat socios : det iura uocatis .
 Principiò referant , quàm prompti plurima uinâ
 Optima ; quàm toto exhilarent conuiuia cælo ;
 Maxima quàm superùm pertentent gaudia mentes ;
 Doctiloquo plures cecinerunt carmine uates .
 Agricolas ingens postquàm dementia cepit
 Illa nouos eadem , ueteres quæ ceperat olim ,
 Quæ que animos sædè resides incuria reddit ,
 Iam fera flammiumis horrentibus effera monstris ,*

Vinea.

Terrificans fera, tartareis emissa latebris
 Arbusta inuadit, spiransque immane per arua
 Bacchatur, uasto diffundit & ore uenena,
 Corrupitque solum, cultos euertit & agros,
 Et nebula admistos flagrantibus euomit ignes
 Faucibus, inuoluit terras caligine cæcâ,
 Eripiens que diem optatum, glomerans que per auras
 Noctiferam nubem complet iam cuncta tenebris;
 Et dilecta mihi passim uineta cremantur:
 Itque globus cælo flammaram, & sidera fumo
 Contristat, mæstum obtendit ferrugine Solem.

Iam quâ sæuus equis oriens se tollit anhelis
 Oceano, fuscis quâ se conuertit ad Afros
 Descendens cælo, spatia, & breuiora dierum
 Conficit ille, atrâ ac longâ sata nocte teguntur
 Omnia; & exusta pereunt iam denique uites.
 Iam septem gemini panduntur ubi ostia Nili,
 Quâque minax rapido Tigris uelocior Euro
 Labitur, & magno latos secat agmine campos,
 Et quâ fluctisonans Tanais, quâ maximus Ister
 Ingreditur pontum, niuibus quâ crescit & Hebrus,
 Flumina quâ campis Asiæ funduntur, apertis,
 Nubisonis que iugis percurrrens limite Taurus
 Perpetuò didit non uno nomine terras,
 Quâ cænens premit arua gelu, quâ torret & æstas
 Longanimis, colitur quâ demum à Gadibus usque
 Extremos terra ad Garamantas, & alma Canopi
 Culta manu infidâ, nulla est non arida uitis.
 Græcia quid tandem, magnarum Græcia laudum

Inclita

Inclita carminibus, gens clara ex omnibus una,
 Cuius ope egregiâ culta est mea uinea quondam ?
 An non arescit ? nūmne ullo palmitē floret ?
 Iamque mihi occiduis quæ seruabatur in oris,
 Prô dolor, actutum non unâ in parte recisa est.
 Tu pia, tu felix quondam Germania, Regum
 Prole parens, nunc infelix atque impia ualde,
 Quæ reliqua heu uineta facis ? quæ non ruis ipsa
 Stirpitūs ancipiti ferro ? quæ falce recuruâ
 Non tota abscondis ? quæ non tu deniquè mordes
 Dente uenenato ? quo non lethalia passim
 Vulnera perstricto signatâ in stirpe relinquis ?
 Quicquid in Hesperia scædum est, scelera omnia tandem
 Ad te transfugiunt, deiectæ sordis asilum.
 Improba quæ nuper Stygijs educta cauernis
 Bellua te misera aggressa est ? quæ turbat Erinnyis
 Dirâ immane caput crebris innexa colubris ?
 Vortice prærupto quæ te nunc uasta Charybdis
 Absorbet ? cur hæc magni maris æquora tranat
 Effera, & ab totos rabido uorat ore Britannos ?
 Cur & Pæonios fines transmittit, & Istri
 Flumina, nec cessat populos uexare quietos ?
 Num uerita est insana pios inuadere Gallos,
 Præsidium Romana tuum, mea uinea, Gallos ?
 Maeste nouâ uirtute puer, Rex maxime, perge.
 Arma para, depelle feram, comitésque feroces
 Insequere: ipse dabo uires, animûmque potentem :
 Ne dubita, præclara tibi uictoria parta,
 Quæ turbata uides, iam iam pacata reducet

Vinea .

Omnia : causa mali tanti dabit impia pœnas .
 Nec uerò inuictos quin pertentârît Iberos ,
 Et iuga flagrantis traiecerit alta Pyrenes ,
 Absuit : at magnus mea maxima cura Philippus ,
 Rex ille Hesperiaë , quo nil iam sæcla priora
 Viderunt maius , nec posteriora uidebunt ,
 Anguiculos , quos illa truces iactare per agros
 Cœperat occultè , compressis faucibus arctè ,
 Quàm primum Hispanis illifos depulit aruis .
 Hic Artessiaco latè dominatur in orbe .
 Hic Siculis , hic idem Italis dat iura superbis :
 Hic etiam Belgas , flauâ quos alluit undâ
 Oceanus , magnôque interdum illabitur æstu ,
 Lege tenet sanctâ , regnîsque potitus auitis .
 Quot quot ab Herculeis ingens circumfluit oris
 Pontus ad Ionios tam multa per æquora fluctus ;
 Extra anni , solis que uiam iam plurima adeptus
 Regna noua , occiduos longè pronexit ad Indos
 Imperium , noménque meum , ritûs que sacrorum .
 Ignotâs que sacris adiunxit uitibus ulmos .
 Tu decus Hesperiaë magnaë , rerûmque mearum
 Tu columen , tu perge meas defendere uites ;
 Ne noceant hyemes ; noceat ne Sirius ardens ;
 Bestia conscissas ne stirpe euellat ab imo .
 Iam sedes aurata tibi intra tecta parata est
 Regia , ebúrque nitens sceptri , latêque superbum
 Ostrum sidereo in templo , ex aurôque corona
 Astrorum irradians gemmis pro munere tanto :
 Téque ubi multa dies longo prouexerit æuo ,

Flamma-

Flammato accipiam folio stellantis Olympi.
 Ille potens, qui prisca Lusi florentia Regna
 Longâ in pace regit, celebrisque Sebastide sanctâ
 Relligione dies clarum cui nomen, & ortum
 Attulit optatum, ille nouas Orientis ad oras
 Protulit Imperium, nec non mea iura tenenda,
 Præsidium ille ingens pietatis, & incrementum.

Tu, mea Regna tenes qui maximus omnia, & uni
 Aurea cui summi commissa est ianua cæli,
 Tu Pater aduigila, curam noctes que diés que
 Pone, operâque enixè ingentem adhibere memento:
 Tu PIE QUARTE uide, ne bellua transeat alpes,
 Clâmque per Italiam serpat, fundâtque uenena,
 Immités que aspris iactet de sentibus angues:
 Conciliûmque iube, quod iam tu ritè uocasti,
 Perficere inceptum. Quidnam tam segne moratur?
 Quid mea dissimulat præcepta, & aperta patère
 Negligit? an me, quod cunctis seruare necesse est,
 Præteruisse putat? nunquid mea iussa latère
 Ipse uelim? timeat, soluâtne denique pœnas,
 Ni doceat uerum, & quæ sit mea certa uoluntas:
 Néue indignanti mihi pectora concitet ira,
 Percitus ut prorsus cogar mutare colonos;
 Ac demum dilecta aliò transferre colenda
 Arbustâ: ipse uel excirem de uallibus imis
 Germina, quæ reddant florenti palmite fructum;
 Ipse uel extemplò nauos horrentia saxa
 Verterem in agricolas, qui rectè agrestibus armis
 Vineta excolerent optatâque uina referrent.

Iámque

Vinea.

Iamque anceps ferrum præstò est; iam dura bipennis
 Arboris ad stirpem infæcundæ admota minatur
 Excidium, neque abest, quem mox mittatur in ignem:
 At nunc insanos præstat componere motus.
 Quare agè, nunc finem exoptatum impone labori
 Incæpto: non usquam abero: nec maxima Regum,
 Magne Pater deerunt, quorum tibi nomina nota,
 Auxilia. Illa, illa in primis Res publica felix,
 Illa potens opibus, nec non & fortibus ausis,
 Nec pietate minor, nec florentibus armis,
 Aeternum Italiæ lumen, præclarâque gentis
 Gloria, quæ Troiâ comitata Antenora magnum,
 Cui iam tot maria, & terræ, tot maxima parent
 Regna, suis aderit magnis tibi uiribus æquæ.
 Ille tuæ num gentis honos, Hetruria cuius
 Subditur Imperio, & diuûm Florentia mater,
 Vnquam deesse potest, atq; omne, quod obtulit ultro,
 Abnuere, ac largè totas non fundere uires,
 Ille satis nunquam laudatus carmine Cosmus?
 Quid Dux Allobrogum, quo Principe Gallia gaudet
 Vtraque? quantus adest? quàm & opem tibi ferre pa-
 Iam mihi Germanos inter permulta relicta (ratus?
 Millia, quæ nondum scelerata insania uicit;
 Salua, & magnorum latè decora alta potentum.
 Cesaris haud dubitas, quàm sit super æthera nota
 Relligio; cui iam Romana potentia paret;
 Qui duxit claros inimico ex hoste triumphos,
 Pæonias gentes dum tutaretur, & urbeis.
 Filius hunc sequitur compar pietate uel armis;

Regia

Regia cui fulgent insignia tempora circum,
 Romolidumque decus, patrios aucturus honores,
 Et soceri tandem æquaturus facta trophæis.
 Iam perspecta fides, perspecta potentia, diues
 Qua Rex Sauromatum pollet, perspectaque uirtus.
 Hac ope, Concilium siquid rationis inibit,
 Quod renouare queat, deletum quicquid in agro est,
 Et seruare, uiget quod adhuc, spes optima rebus
 Hæc una afflictis dabitur. Germania mater
 Magna uirum incipiat cultum instaurare priorem,
 Non dubium, prisco siquando more recepto
 Viuendi sanctè, rerum dematur abusus;
 Emendet se quisque uolens; sua commoda linquat;
 Quæ mea sunt, quærat; mea denique iura sequatur.
 Hæc ratio, hæc arui tibi sit uia recta colendi:
 Ut longa arboribus posthac uindemia cultis
 Pendeat: & multo pubescat uinea fœtu.
 Ac minimè metuat surgentes pampinus Austros,
 Aut ætum cælo magnis Aquilonibus imbrem.
 Hæc ille, Hesperias Titan properauit ad undas
 Inuitus: purumque astris concessit Olympum;
 Ad uitreas castæ sedes redière sorores

FINIS.

A N T O N I I
 SEBASTIANI MINTVRNI,
 EPISCOPI VXENTINI,
 T E M P L V M .

ERGITE, quæ latices Atheseide
 funditis urnâ ;
 Quæ montes, Nympha, quæ flo-
 rea prata tenetis :
 Sancta Diocleo cecinit quæ carmi-
 ne Musa,
 Dicite Callirhoë cœpit sic una so-

rorum,

Callirhoë pulchrè fandi doctissima Virgo.
 Custodes magni Pario de marmore templi,
 Aut Pario, aut certè quo nil pretiosius usquam,
 Quo nil candidius fuluo circumdatur auro ;
 Accipite intenti, atque animis hæc figite uestris,
 Pectora diuino referam quæ concitus cœstro.
 Est locus : Assyrij patres dixere Siona :
 Mons medijs surgens Solymis : qui uertice sacro
 Ardua contingit stellantis culminâ cœli.
 Hic auctore Deo celsam Rex inclytus arcem,
 Rex magnus, Rex ante alios præstantior omneis,
 Candenti lapide extruxit, mirâque polito,
 Quadratoque manu artificum ; solidoque adamante
 Vestibulum erexit ; flauoque ex ære columnis
 Limina firmavit : uestibat mœnia tota
 Vndiquè odorata interiùs iam plurima cedrus :

Ex

Ex cedro totum , defectâque abiete tectum ;
 Auro abies omnis , cedrusque obducta nitebat
 Tota omni ex parte : ac gemmis radiabat , & auro
 Templum augustum , ingens : quo nunquam pulchrius
 Sol oriens uidit , nec cæli ad culmina uectus , (ullum
 Nec magni properans epulis accumbere ponti ,
 Mittere & alipedes ad pabula nota iugales .
 Accensi pendent lychni laquearibus aureis ;
 Noctemque exuperant omnem : lux alma , diésque
 Effulgens latè mentes , oculosque tuentum
 Lampade perpetuâ pascibat ; ut alta nitentis
 Undique sideribus summi præfulget Olympi
 Regia ; & æterno cum lumine mira uoluptas
 Candida cælicolùm spectantum pectora complet .

Auro calata haud uno iam nomine uasa ,
 Ipsâque permagna , at que ingenti pondere multa ;
 Permulta ex auro pateræ ; carchesia multa
 Aurea ; quæ multo spumabant sanguine sacro ;
 Cùm facerent uitulâ , aut candenti corpore tauro
 Ante aras : aræ fumabant thure Sabæo .
 Aurea tum solia : & niueo constans elephanto
 Splendebat sedes auro circumdata flauo .
 Hic domus interior regali splendida cultu ,
 Quam penetrare nefas , qui non sit iure Sacerdos ,
 Regia fulgebat magni sanctissima templi
 Pars olim : propriam sibi eam Deus ipse dicarat ,
 Qui fugit aspectum : nondum data gloria cuiquam ,
 Ora usquàm humanis oculis diuina tuendi .
 At , referunt superùm celeres qui sancta per auras

Mandata ,

Templum.

Mandata, affarique solent, & corpore pulchro
Se dare uisendos; homines ut saepe fruuntur
Colloquio Diuum; auratâ hinc duo ueste nitebant
Aligeri, humano caelestia lumina uultu
Afflantes, sanctumque alis altare tegentes
Ceruleis pariter, pariter se præpete pennâ
Tangentes, auibus similes, quæ fortè uolantes
Remigio alarum se se nectuntque, tenentque
Interiore: auras pulsant, ac nubila tranant
Exteriore: secant uentos, atque æthera obumbrant.
Antehac iam dederat legem, ritusque sacrorum,
Religione pios mores, sanctosque ministros;
Quæ foret æternum magni custodia templi.
Quique & odor cremas adolerent ritè per aras
Thura Sacerdotes casti, solemneque sacrum
Perficerent rectè: cunctis præfecerat unum,
Ante alios habitu insignem, ac radiante tiarâ;
Alto qui solio, sceproque innixus eburno
Præsideat; populis que sedens det iura uocatis.
Munere pro tanto quidnam gens impia tandem,
Gens ingrata Deo, quid rettulit? illa pudendos
Adsciuit sibi læta modos, ritusque nefandos,
(Heu pietas, heu sancta Dei mandata, fidisque)
Externosque Deos ex auro, & marmore fecit:
At sæuas tanti sceleris dedit improba pœnas.
Vrbs dilecta Deo multos uenerata per annos,
Regia, & antiquis at auorum maxima regnis
Occidit heu tota infelix à sedibus imis
Excidio infando, & plus quàm furialibus, armis.

Fletus ubique ingens , lethi crudelis ubique
 Vultus , ubique tremor ; summum ferit æthera clamor
 Lugentum ; magno complentur singula luctu ;
 Fœmineis ululant plangoribus omnia latè :
 Amplexæ infantum nequicquàm pectora matres
 Chara tenent : tenero euelluntur ab ubere nati :
 Pérque uias uulgò sternuntur fortia multa
 Corpora , pérque domos , ipsóque in limine templi
 Ipsas ante aras : nullo discrimine passim
 Cuncta cruore madent : latatur strage cadentum
 Immanisque canum rabies , & scæda uolucrum
 Inluuies , unciq̄ue pedes sine more furentum .
 Iam ferro immiti , scæuóque euertitur igni
 Templū ingens , domus alta Dei , domus alma tonantis ;
 Iamque æquata solo iacet : alto à culmine pulchra
 Mœnia tota ruunt : & flagrans liquitur aurum ;
 Argentique fluunt riuus , ærisque metalla ,
 Vi magnâ interdum ut uastâ fornace Cyclopum .
 It globus horrificans flammaram ; it fumus ad astra ;
 Et cineris cumulo passim iam cuncta replentur .
 Iam seruata diu templi pulcherrima gaza
 Diripitur ; manibus temerantur sacra profanis :
 Iam decus omne urbis , iam uis tota undiquè raptâ ,
 Transportatur opum : reliquum nil denique pulchri ,
 Nil sancti : iuuenes capti Babylona , patresque ,
 Et uir quisque suâ cum coniuge , cūmq̄ue relictâ
 Prole abducuntur : pueri , castæque puellæ
 (Heu dolor) Assyrijs seruitum matribus ibant .
 Id uerò durum , quo non immanius ullum

Supplicium

Templum .

*Supplicium , prorsus diuino à numine linqui ;
Et caruisse sacris ; sanctâ caruisse dierum
Relligione : pio ueterem iam pectore cultum
Velle quidem ; sed deesse locum , morémque colendi .
Velle effata Dei ; at nusquam reperire loquentem .
Posthac assiduâ pulsatus uoce precantum ,
Supplicibusque Deus lachrymis in uota uocatus
Audiit : atque oculos fumantia in arua Sionis
Coniecit : magni permouit pectora Regis :
Instaurare iubet templum , sedesque , focosque
Barbaricâ excisos rabie ; sanctâsque redire
Reliquias ; altis munire & mœnibus urbem ;
Legibus & patrijs uti , ritûque sacrorum
Antiquo Solymis ; cultumque adhibere priorem .
Cùmque iterum longè diuinæ à tramite legis
Errarent , & iter per deuia , pèrque tenerent
Confraga , quâ præceps it gens ignara bonorum :
Ingemuit Pater omnipotens ; & percitus irâ
Infestâsque Syros , inuisumque excitat hostem ,
Seruitio populum duro qui tum premat omnem ,
Qui spoliet templum , uiolet qui iura sacrorum ,
Execranda super sacrata altaria ponat
Qui simulacra , sacrum qui deniquè polluat omne .
Non tamen usque adeò cœtum neglexit amatum ;
Quin pia , & ingenti sibi robore pectora seruet ;
Hostem quæ sauum eijcerent , urbemque tenerent ,
Purgarentque nefas , temeratâque templa nouarent ,
Permansura quidem posthac per sæcula cuncta ;
Si Regem accipiant , cælo quem miserit ipse ,*

Promis-

Promissum fatis Regem , monitisque Deorum .
 Vnigenam misit mortali corpore prolem
 Indutam : Solymis celsâ quæ regnet in arce .
 Hoc autem extincto iam funere semper acerbo ,
 Semper honorato (heu scelus indelebile pœnis ,
 Quod nunquam satis eluitur Stygis amne seuero)
 At mox educto meliora ad lumina uitæ ,
 Quî toto æternùm felix regnaret in orbe ;
 Quis fando tradat , miseros quàm multa sequantur
 Supplicia , & crudo Alecto quàm sæua flagello ?
 Vrbs eadem infelix Romano milite tota
 Eruitur , quàm antebac longè crudelius unquam .
 Omnia tecta ruunt : templùmque euertitur ipsum
 Funditùs ; ut iam ne ulla quidem uestigia quisquam
 Cerneret : è cælo demittitur aliger alto
 Flammato effulgens nimbo ; cœlestibus armis
 Fundamenta solo qui tota euertat ab imo ;
 Diruat à summo qui mœnia culmine ferro ;
 Romanis que addat vires , & suscitet iram .
 Quod ferri rabies , quod iam defessa reliquit
 Dira fames , quod edax flammis crepitantibus ignis ;
 Ducitur id captum , & uarias transfertur in oras :
 Seruitio premitur summo genus ab Ioue ductum ,
 Flagitij tanti pœnas sine fine daturum .
 Tum Rex ille Deus , Deus ille æterna potestas ,
 Quem leuâ infelix mente aspernatur Hebræus ,
 Et lapis ille ingens , lapis ille eiectus ab omni
 Parte urbis magnæ , quo clauditur angulus ipse
 (Nam latus ille altè positus coniungit utrunque ,

Templum .

Et duo quæ quondam fuerant , compellit in unum)
Fundamenta noui mansura in sæcula templi
Alta locat , templi , quo nil augustius unquam .
Impositum solido uiui munimine saxi ,
Firmatúmque altè eterno ex adamante columnis ,
Et uiuo lapide extructum ad fulgentia tollit
Sidera : conspicuis totum circundedit orbem
Mœnibus . immenso diffunditur area campo ,
Qua sibi quisque , probe ædificent pulcherrima tecta :
Turribus hanc circum totam complectitur altis :
In medio speculis posuit sublimibus arcem ;
Quam teneat , Latij latè qui præsidet aruis .
Adscripsit uigiles ; quorum sit maximus ille ,
Ille inquam , posita qui summâ infederit arce .
Huic uni data totius custodia templi :
At reliquis sua cuique suo munimine turris .
Huic etiam uigiles mandatur , ut eligat o mneis ,
Ac uocet adscitos in partem quenque laboris ,
Qui rectè adseruent ipsi cœlestia regna .
Vrbs electa igitur cunctis iam creuit in oris
Alma Sacerdotum , gens aurea , regia , sancta ;
Præclarúmque genus , regale , atque undique pulchrû .
Iámque alijs auro pulchrè componere tecta
Cura fuit , partim argento , nitidoque elephanto .
Inuidit furor inferni teterrimus Orci :
Inuidit rabies dirarum horrenda sororum :
Inuidit Nemesis nunquam placabilis ira .
Ecce Erebi latè portis effusus apertis
Exij i horrifonum stridens exercitus omnis ,
Gorgones ,

Gorgones , Harpyiæ , dirarum turba tremenda
 Eumenidum , Centauri informes , triste Chimæra
 Portentum accinctum flammis , Scyllæque bifformes ;
 Plurima præterea monstra implacata ferarum ,
 Tartareis nondum ad superos educta latebris .
 Dux erat armipotens horrenti corpore monstrum
 Bellua , qua stygiâ nil prodit tristius undâ .
 Nam , quæ marmorea ac gemmis ornata decoris
 Accepere , leui stipulâ magalia tecta
 Effecere senes , montani culminis instar .
 Incautam inuadit paucis uigilantibus urbem ;
 Aggreditur templum ; oppugnat : iam machina muro
 Admota est , qua nunquam audita immanior ulla ;
 Non qua , ut fama est , ipse doli molitor Vlysses
 Inuenta antiquæ perrupit limina Troiæ .
 Iam crebro pulsata labat templi ariete moles :
 Iamque micant miris tormenta sonantia bombis
 Flâmiuoma , intorquent quæ grandia saxa per auras :
 Ut , si demittat cælo ui fulmina magna
 Iuppiter , intonuere poli , flagrat ignibus æther .
 Iamque emota solo non unâ in parte , ruuntque
 Mœnia ; & ab lapides disiecti , & tecta domorum
 Ardua ; & assiduo quâ defensore carebant ;
 Ingressus iam cuncta tenet deterrimus hostis .
 Quid referam ? an crebris instat quâ flatibus Euris ,
 Quâ uolat Euronotus , tepidâsque intersecat auras ?
 An pluuijs Austër quâ se se concitat alis ,
 Sideris ætherei augetur quo lætifer æstus ?
 An uerâ horrifonis quâ nubibus Africus horret ?

Templum .

An quâ terrifico strident Aquilone procellæ,
Æra condensent, aut turbida nubila pellunt;
Quâ cæno tegit arua gelu, qui perflat ab Arcto?
An quâ frigentes contristant æthera Cauri
Quàm dirupta domus, quàm ferro euersa, uel igni
Tota iacet; durâ quàm nunc ditione tenentur
Omnia? quàm latè nunc effera bellua regnat?
Vix ea pars reliqua est, genitabilis aura Fauoni
Fœcundat fœtu quâ terram, & floribus ornat.
Seruat amque diu, ac sancto munimine tutam
Maxima custodum tenuit uigilantia quondam.
Hanc et iam ille idem diuorum acerrimus hostis
Clàm priùs, indè palàm totis iam nuper adortus
Viribus: admouit iam bellica mœnibus altis
Instrumenta: quatit iam tērque quatērque superbus
Excidium extremum intentans: ab denique moles
Improbos haud unâ expugnat regione labantes.
Heu rapiunt aurum, rapiunt donaria sancta;
Et simulacra Deum excidunt: ignique dedere
Corpora iam uenerata olim; pedibusque profanis
Reliquias ab conculcant; & sacra profanant
Omnia; delubra euertunt, fas omne resoluunt;
Virgineum decus absument, cœtusque sacratos
Odere, insontesque trahunt in funera passim:
Quid plura? eiecere Deum de limine templi:
Nil diuinum omnino illis, nil denique sanctum:
Inque dies mittunt uarias in Tartara prædas;
Ac læti gaudent claros duxisse triumphos.
Et uos hæc oculis æquè spectare potestis,

Hæc oculis inquam uestris ? prò sancta Deorum
 Religio ; prò cana fides ; pietasque , pudorque .
 Quare agite , ô magni uigiles , miserescite tandem ;
 Collapsam reparate domum ; reparate uetusta
 Tecta Dei ; ritusque sacros renouate piorum .
 An non , tantorum quæ nam sit causa malorum ,
 Perspicitis ? Vos nempe reos , uos criminis huius
 Accusant omnes : utinam , ne conscia culpæ
 Mens testis rerum grauis . heu iam nomine uestro
 Nullus honor superis ; nulla est reuerentia legis
 Diuinæ . haud dubium prætexere nomine culpam
 Quenque suam uestro . Reges , iuuenèsque senèsque
 Iam peccant : plebis iam plurima crimina nota :
 At uestra in primis : quibus irritata tonantis
 Ira Iouis summi sinit hæc immania bella ,
 Vltrices uires , atque arma inimica mouere
 Infernas acies . num dissimulare potestis ?
 Vos diuina manus tetigit ; diuinæque tela
 Infigunt uestris lethalia uulnera rebus :
 Dæque manu uestrà abscissum Deus omne reposcet ,
 Qui neglexistis rescindi mœnia templi :
 Diruta qua uobis sint nunc ratione nouanda ,
 Nil operæ datis . en Patres respicite tandem ;
 Procurate inopum rerum , uestramque salutem .
 Vna salus demum , ratio certa una salutis ,
 Quærere , quæ Deus ipse optat : quæ uestra uoluntas ,
 Temnere . ne pigeat uos mente capeffere totâ ,
 Sanctæque cœlicolûm mandata faceffere Regis ,
 Et quæ Maiores uestri præcepta dedere .

Templum.

At ualeat, peperit quæ damna, licentia rerum.
Sic reparata olim, quæ iam nunc perditam cerno,
Aspiciam; firmum, multis quod nutat in oris:
Sic erit ut magni surgant fastigia templi.
Iam latis alios humeris portare iuuabit
Saxa abrupta; alios sylvas, & lustra ferarum
Cedere, & obnixos deuoluere montibus altis:
Iamque manu portata alios aptare magistrâ.
Immanes alij excident solidasque columnas
Rupibus horrificis, iam iam decora alta locandis
Aedibus: argenti pars grandia pondera, & auri
Offerre instabunt altaribus ornamenta:
Feruēt opus studio ardenti: labor omnia uincet.
At, si uestra furor tantus, dementia tanta
Pectora si cepit, qui hæc aspernanda putetis;
Auferet has uobis, mihi credite, denique sedes,
Auferet (auertat Deus omina talia prorsus)
Atque novos iterum, adseruent qui templa, ministros,
Eruta qui renouent, aut qui noua mœnia condant,
Eliget: ac uereor, ne alibi sibi muniat arcem.
Quid non summa potest, rerumque æterna potestas?
De Stygijs tenebris, nedum de uallibus imis
Educat, uelit, ille; sibi qui ritè ministrent.
Sed, quæ iam sine fine dedit, sua regna manebunt;
Non dubito: stat promissis, non decipit ipse.
Tu uerò uigilum princeps, tu maxime custos,
Æterni qui numen habes, Pater optime, Regis,
Aduigila; templumque ingens reparare memento,
Quacunquè abruptum est; segnesque impelle trabentes.

Hic nullâ ratione moram, dum commoda quærunt
 Quisque sua, spernunt quæ nunc Respublica poscit.
 Ut PIE tu rerum fers maxima pondera QV ARTE,
 Sic bene gestarum tibi maxima gloria rerum.
 Effecisse, Deo quod nullâ haud parte probatur,
 Laudis habet certè decus immortale perennis.
 Projice qui uendunt uitulos, niueâsque columbas:
 Expurga horrifero templumque, arâsque flagello;
 Ne cauponantum spelunca sit improba furum
 Sancta domus castis uotis addicta precantum,
 Auribus extemplò aduenient, & lumine capti,
 Infirmique pedum uires, moribundâque membra
 Absumpti, optatam reddas quibus ipsè salutem.
 Dixerat, omnipotens læuâ Pater intonat altè,
 Clarisonâque probat uatis tum carmina uoce:
 Inuit & uirides rupè resilentia siluæ:
 Mirantur faciles Nymphæ, mirantur & amnes.

F I N I S.

A N T O N I I
SEBASTIANI MINTVRNI,
EPISCOPI VXENTINI,
R E G N V M.

V A E postrema tuis cecinit me-
moratus in oris

Ille idem uates, ingens Regnator
aquarum,

Arua Tridentinae florent quibus
aspera uallis,

Aut memora, aut memorare iu-
be Pater optime natam,

Cætera quæ nuper dixit perdocta canendi.

Haud mora: Callirhoë uatis sic promere dicta

Orsa est, Callirhoë superis gratissima Nympha:

Cùm cæli medio iam sol audiret ab axe,

Audirent nemora, audiret chorus ipse sororum;

Auræque ætheriæ ferrent ante ora Deorum.

Aetherij proceres Regni; quod summus Olympi

Regnator statuit, cùm res proferret in ortum,

Et genus humanum terreno semine cretum

Conderet; atque illi cælestia flamina uitæ,

Et decus æternum, pulchròsque afflaret honores;

Diceret & , sobolis longæuæ ut sæcla propagent;

Accipite intenti, docuit quæ carmine uates.

Vt primum aerias hominem produxit in auras;

Elysiis posuit, felix qui regnet, in hortis,

Omnipo-

Omnipotens pater ; ac regnando seruiat uni
 Ritè sibi : legémque dedit , præceptaque uitæ
 Seruandæ , æterno lætòque fruatur ut æuo .
 Ni faciat , reddat quàm primum obnoxia morti ,
 Nec non multimodis terrestria corpora morbis :
 Excitet æterni interiùs certamina belli :
 Humani sensus diuinæ mentis omittant ,
 Mandata ; & rectæ rationis iussa recusent
 Corporeæ uires , atque arma inimica capeffant ;
 Imperiùmque altà dudum regnantis in arce
 Contemnunt animi : quin immò sub iuga mittant ,
 Seruitiòque premant deuictum Marte superbo :
 Tum libertatem confossam uulnere multo
 Conculcent : regnùmque inuadat dira cupido .
 Nil sibi terrarum toto seruârat in orbe ,
 Quod non omnino , ut domino , substrauerit olli .
 Aspectu perpulchra arbor tota arua per ampla
 Vna excepta ; boni atque mali quæ prædita sensu
 Mala daret : uetita hæc multis de millibus una est .
 Nimirùm hæc frustra mortalia cura remordet
 Pectora ; sollicita hæc prudentia causa malorum .
 Multaque præterea quondam post sæcla daturum
 Se prolem unigenam mortali è stirpe nepotum ;
 Vnica quæ sibi iam pridem diuinitus orta
 Susciperét que hominis formam , uocémque sonaret ,
 Promisit Deus ipse parens , & regna teneret .
 Tam se in delicijs hominem lætatur habere .
 Inuidit , summo cecidit quæ bellua cælo ,
 Bellua terrificis ante omneis horrida monstris ,
 Effera ,

Regnum.

Effera, dira, malum, quo non immanius ullum;
Cum se se obijceret Diuumque hominumque satori,
Et magni imperio Regis parere negaret,
Bellaque praterea furijs agitata moueret,
Arctoo solium positura in uertice Olympi:
Vnde in Tartareas seuit deiecta latebras
Impia, dat poenas, eum quoque in omne datura.
Inuidia illa, inquam, rabida tum percita, & ambris
Educta est stygijs blandum mutatur in anguem,
Arboris excepta spiris immanibus omnem
Inuolens truncum, pulchramque aggressa puellam
Connubioque uiro iunctam, proprieque dicatam,
Fortè per Elysium spatiantem, & mala legentem,
Falsiloquis dictis sic stipite fatur ab alto.
Huc ades o pars lecta uiri, & permagna uoluptas;
Aspice, qua certè non altera pulchrior arbor,
Aspice, quam multa exhilarant mala aurea ramos.
Cur ea non carpis? qua religione teneris?
Qui dedit hæc nobis genitor perpulchra uireta,
Illa inquit, uetuit: Regis mandata tuenda.
Stulta es, Stulta inquit: quæ nam sit in arbore uirtus,
Ignoras: similem Dijs te redderet illa
Vescentem: quicquid turpe est, & quicquid honestum,
Perfpiceres: id seruari sibi numina Diuum.
Limque dolis capta, illecebrisque inducta uirago,
Mala manu legit cupidâ, iucundâque sensu
Repperit; & uescenda uiro dedit improba coniux.
Accipit imprudens, auicis & faucibus haurit.
Ah malè caute pater; quæ te tam dira libido

Impulit in uetitum ? quæ tanta insania cepit ?
 Non tibi sat fuerat tutum per sæcula regnum ,
 Agminè que immenso lætantes cernere coràm
 Natorum natos , prolèmq; exindè nepotum ,
 Et curis uacuam immortalè degere uitam ?
 Nudus eras : mentem inuadit pudor : atque uerenda
 Fronde tegis : Diuùm aspectum fugis : auia quæris .
 Tum pater omnipotens hominè miseratus , amiçtu
 Contextæ uillis tunicæ circundedit artus .
 Est medijs auri semper frondentis in aruis
 Arbor opaca , ingens , cui nunquàm deficit umbra ,
 Nec lati fœtus æternæ pabula uitæ .
 Hos ille infelix auido ne carperet ore
 Propagaturus uitalia sæcula quondam
 Ne formidaret lethalia uulnera mortis ,
 Elysio inuitus tempùsque exclusus in omne
 Actutum eijcitur solas telluris in oras ,
 Telluris nil iam nullo poscente ferentis ,
 Præter quàm uepres , tribulòsque , herbásque frequen
 Tum labor insequitur , nec non & turpis egestas , (tes .
 Et duro malè suada fames armata flagello ,
 Sollicitique metus , nigrantique horrida pallà
 Vis morborum ingens , squalor , tristis que senectus ,
 Ultrices animi curæ , lethùmque dolorque ,
 Quin etiam mentis furor , & discordia demens ,
 Nec non feruentes turbati pectoris æstus ;
 Ut sibi quisque animi assiduo certamine pugnet .
 Naturámque ducem dedit illi maximus auctor ,
 Et rerum genitor , doceat quæ iura colendi

Numinis

Regnum.

Numinis aeterni caelo regnantis in alto ;
Et pia sacrificas quae munera ferret ad aras .
Iam tum uix fratrum florens adoleuerat etas :
Quorum alter studijs aruorum floruit , alter
Pascendi pecoris ; Dijs & gratissimus alter ,
Alter despectus : sed opum praediuues uterque :
Inuidia infelix fraterno pectora amore
Exiuit , ac terram fraterno sanguine tinxit .
Iam diuersa uirum commisto semine proles
Orta giganteo superis contendere bello
Ausa est : nec timuit sibi , cum scelus omne patraret ;
Quo Deus omnipotens saeuam concitus iram
Arduus oppleuit praeruptis imbribus orbem ,
Purgauitque nefas , & dedecus omne piandum :
Ac uix una domus seruari digna reperta est :
Quae seruata hominum genus , et genus omne animam
Seruaret , terrasque ingenti prole repleret ,
Diuinum coleret numen , regnumque teneret :
Nautica iam fluctus moles contexta natabat ,
Quippe regente Deo , montes superabat & altos :
Caucasae tandem praecelso in uertice rupis
Constitit ; & sicco exposuit in littore gentem .
Olli Irim affixit pluuio Thaumantida caelo ,
Cum sobole humanam certissima foedera pacis
Aeternae , qua perpetuo se sciret ab imбри
Immensa tutam , letis fruere tur & aruis .
Posthac ille uirum numero delegit ab omni
Assyrium , cuius de semine duceret ortum
Progenies , optata salus quae gentibus esset

Omni-

Omnibus , ac toto æternum regnaret in orbe .
 Hic patrios fines , iucundaque tecta relinquens ,
 Præcipiente Deo , Syria migravit in oras ;
 Quæ iam lacte fluunt , & dulci nestare florum .
 Hæ promissæ olli sedes , natisque Nepotum ,
 Postquam Niliacis seruissent Regibus olim ,
 Latæque Pellæi tenuissent arua Canopi .
 Tantâ apud ætherium fuit illi gratia Regem .
 Ad quam nuda Fides , & feruidus ardor Amoris
 Profuit , & magnis Spes rebus latâ futuris .
 Quippe Dei monitis iam tum parère paratus
 Vnigenæ sacras animam fudisset ad aras ;
 Qui iam mandârat , ni mox uetuisset & idem .
 Iam circuncidi iussit genus omne uirile ,
 Vt circuncidat penitus quodcunque redundat .
 Hoc signo gentemque suam , regnumque notari .
 Quod dehinc seruitio ereptum maris alta rubentis
 Aequora traiecit , diducto gurgite uasto ,
 Incolume : hostiles acies , celerésque quadrigas
 Corripuit totas , inductis que obruit undis .
 Constituitque Ducem , diuinis artibus illud
 Qui regeret , legem cælesti numine latam
 Ederet : ut planè nossent , quæ cuique sequenda ,
 Quæ fugienda essent , Regique , patrique placerent .
 Instituit ritusque sacros , & sacra ferenda ,
 Iudicia , & mores , templo qui ritè ministrent ,
 Qui sacrum peragant , aras qui sanguine fundant .
 Iamque quater denos solis in saltibus annos
 Aegypto profugos , cælesti rore fruentes ,

Regnum.

Et foetu uolucrum pergrato pauit Hebræos :
Promissas tandem felices duxit ad oras .
Iamque diu fuerat dux idem , idemque Sacerdos
Nomine cœlicolũm Regis , qui sancta ferebat
Iussa Dei populo : cùm hominum de more petiuit
Ille sibi Regem , gereret qui bella , darẽtque
Iura sibi . haud animo abiectum se passus iniquo
Ipse dedit Regem summus Diuũm atque hominũ Rex .
Vixque Sacerdoti tum sacra ferenda relicta ,
Et responsa , Deus Regi quæ danda iuberet .
Quodque ingens fuerat , quodque unum , tẽpore paruo
In duo post abiit , uirẽsque amisit , & omne
Paulatim robur diuino munere regnum
Iam quondam florens : tum denique deploratum :
Cùm capti Assyrijs issent iuuenẽsque senẽsque
Seruitum ; atque graui premerentur mole laboris .
Iam uerò ad patrios læti rediẽre penates ;
Iamque Sacerdoti summo diuina potestas
Reddita : iam prisca mores & sacra recepta :
Iam tenuis regni uix elucebat imago :
Vnica cùm magno proles æquæua parenti
In terras cœlo teneras demissa per auras ,
Induit humanam mortali corpore formam ,
Deletura omnem fuso debinc sanguine labem ,
Atque instauratura ingens & nobile regnum .
Quæ deiecta solo patrio , ne regnet in urbe ,
Cui suscepta fuit regali è gente uetusta ,
Sancta alienigenas gentes in sceptris uocauit ;
Et sedem Imperij Latias deduxit in oras .

Gens electa, sacrum genus, heu malè sæpe merendo
 Sæpe ingrata Deo seuas dedit improba pœnas.
 Quid memorem, quàm sæpe fremens ignobile uulgus
 Obstrepat? ex flauo vitulum sibi constet ut auro,
 Poplite quem flexo diuinum ut numen adoret?
 Plurimus ut dextrâ flagrans mittatur ab altâ
 Ignis edax, rapiâtque nefas candente fauillâ,
 Infandumque absumat opus? gentemque nefandam
 Deleat immissum scelerata in uiscera ferrum
 Fatiferum, heu tanti sceleris suprema ferentem
 Supplicia, & serò Regemque Deumque timentem?
 An ne ut odoratos Medorum maxima lucos
 Pars colat, & pingues inuertat uomere glebas?
 Ut quæ Palestini moueant horrentia bella,
 Atque tabernaculû capiant, sanctumque profanent,
 Quod uiolasse quidem haud quaquam latentur ouâtes,
 Sed tæbe absumpto persoluant corpore pœnas?
 Aut crebro Solymis insultet ut improba Idume?
 Maximus Aegypti Rex impius irruat, instet,
 Sæuiat? Assyriû euertant, teneântque Siona?
 Ut Macedumque duces & sæua caterua Syrorum
 Expugnent, capiântque armis furialibus arcem,
 Iura Sacerdotum uendant, ritusque sacrorum
 Peruertant, uiolent leges ac templa uetusta?
 Ut mox dirus Arabs irrumpat, & occupet urbem,
 Actotum teneat regali nomine regnum?
 Deniquè Romanis concedat ut omne priorum
 Imperium: ponat fasces, fastumque superbum?
 Quorum fulmineis cecidit gens tota sub armis:

Regnum.

*Infelix omneis uenundata fertur in oras .
Ergo, ubi Rex hominũ, Diuũmque, idẽmque Sacerdos
Induit humanos regali è sanguine uultus ,
Bissenosque uiros legit ; præcepta salutis
Edocuit , pulchris instruxit & artibus olim
Egregiã cætus hominum cum laude regendi :
Instituitque sacra , & ritus , & iura sacrorum :
Ipse prius fecit rem diuinam , ipse litauit :
Dehinc facerent memores diuini muneris , ollis
Præcepit ; sociosque dedit , rerũmque ministros .
Tum solio eiectus patrio , passusque repulsam ,
Inque crucem raptus , & funere mersus iniquo ,
Conditus & saxo propria uirtute reuixit .
Sanguine fundendo iam quæri in secula Regnum ,
Ponendãque animã ostendit , summõque labore ;
Aeterni ingentem placari pectoris iram ,
Purgarique nefas dirum , & scelus omne piari .
Delectosque uiros diuini numinis aurã
Aetheriã afflatus misit , iussitque per omnes
Ferre suum nomen terrarum denique fines ;
Quæ promittantur , quæ sint credenda , docere ;
Quæ seruanda , bona æternæ ad pulcherrima uitæ ;
Et rerum fecit cælo , terrãque potentes .
His atate grauem , & donis cœlestibus auctum ,
Qui cunctis præesset rebus , præfecerat unum ,
Et Latij celsam fundaret Tybridis arcem ;
In qua perpetuam sibi sedem poneret altè :
Vndè suo cunctis latè ius nomine ferret ;
Atque uicẽm que suam in terris , numenque teneret .*

Ille ad siderei se se ardua culmina cœli

Extulit ex hominum aspectu : omnipotentis & altam
Ad dextram Patris sedet , eternumque sedebit .

Hi mandata Dei totum sparsere per orbem :

Sanguinèque effuso cœlestia regna parârunt ,

Quâ pater Oceanus cunctas circumfluit oras ,

Quâque parens tellus colitur , quàm sidere magno

Voluitur , Hesperias dum sol se condat in undas ,

Quàm latè ex Arcto gelidâ deducitur axis :

Vt qui Romuleis iam quondam paruit orbis

Legibus , is planè sanctâ suscepit omnis

Relligione Deum , diuinâque munera pacis

Aeternæ , canamque fidem , ritusque sacrorum .

Id successores præscriptâ lege secuti ,

Flagra per , & cædem , per multâque dum ferendo

Vi magnâ accincti tandem uicere tyrannos .

Illud idem horriferum , uastâque tricorpore formâ

Monstrum ingens , genus humanû quod perdere quon-

Cæperat , Elysij que dolo deiecerat aruis , (dam

Erecto capite exultans regnabat in orbe .

Olli morte suâ , qua mortem uicerat ipsam ,

Et uim peccati , prædam detraxit & arma ,

Ac post terga manus multo ære , pedêsque reuinctum ,

Horrentis Barathri tenebroso carcere clausit .

At non infelix hominûmque acerrimus hostis ,

Contemptorque Dei teterrimus abstulit irâ ;

Aut mentè abiecit malè sanam , animûmque superbû :

Quoque noui imperium Regis se se altiùs effert ,

Hoc magis insani crudescunt uulnera monstri .

E

Efferat

Regnum.

*Efferat uis ingens inferni è manibus Orci .
 Emissa en furijs permouit pectora Regum ,
 Qui cæleste Dei nitantur tollere Regnum ;
 Ac si Romulidum imperium delere pararet .
 Heu quàm clade uirùm læti sine more furebant
 Infantum ? heu quantum turbæ stragis que dedere ?
 Quid referam ? aut totos laniatos duriter artus ?
 Palmisue abreptos longè in diuersa remissis ?
 Paulatimue ustos subiectis corpora prunis ?
 Aut piceâ extemplò flammâ crepitante crematos ?
 Fluminis aut animam glacie exhalare coactos ?
 Aut mersos medijs uitam absumpsisse sub undis ?
 Aut sancta immiti traiectos pectora ferro ?
 Affixosue cruci ? crudeli aut uerbere casos ?
 Quosue ingens lapidum iactorum obtexit aceruus ?
 Aut quos telorum tempestas obruit horrens ?
 Quosue cute exutos suscepit regia cæli ?
 Quòdnam immane genus Diuum seuisissimus hostis
 Tormenti non inuenit , quo perderet omne
 Et decus & nomen sanctæ indelebile gentis ?
 Confecto hoc bello magnâ cum pace fruendum
 Posteritas Regnum accepit , grauiora malorum
 Semina uisura , & peiora incommoda multa
 Acceptura . Atem Graij quam nomine dicunt ,
 Dira , triceps , ingens , horrentibus efferamonstris
 Bellua , uipereis que comas implexa colubris
 Terrarum latè interdum bacchatur in orbe ,
 Interdum nebulæ permulto tegmine septa
 It circum furiale malum ; & , quem deuoret ore*

Immani ,

Immani, uestigat; & atrá condat in aluo.
 Iuppiter omnipotens puris deiecit ab astris,
 Cúm superis damna inferret, turbámque cieret:
 Præcepitque, Deúm ne unquám sub tecta rediret.
 Illa ergo infelix stygijs emissa latebris
 Sancta Sacerdotum irrupit mox limina, & altè
 Vipereum insudit subter præcordia uirus;
 Ac medio è templo exciuit, qui bella mouerent
 Intestina suis, & Regum corda piorum
 Ad se pertraherent, secúmque in Tartara ferrent.
 Quid memorem portenta nouæ impietatis Arios,
 Eunomiósque feros, implacatosque Seueros,
 Nestoriósque truces, & captos mente Nicetas?
 Quid Pyrrhos? quid Anastasios? quidue Euthychia-
 Impia terrifico monstra exagitata furore; (nos,
 Scindere qui scētis nixi cælestia regna
 Sanguine iam multo parta, assiduóque labore?
 Prò quàm Terrigena furijs grauioribus acti,
 Qui manibus quondam conati excindere cælum?
 Prò quàm multa uirúm sanctissima corpora ferro
 Demisère neci? heu stragem quàm sæpe dedère
 Quàm multam, Regni non uná in parte furentes?
 Heu quantum excidium infesti iam exindè parârunt?
 Illa ingens Arabum rabies, furor ille nefandus,
 Horrida tempestas illa, illa Agarena suborta
 Oppleuit latos campos Orientis, & omneis
 Terrásque tractúsque maris, totósque bilinguis
 Ingentes Libyæ fines, & Punica regna.
 Tertia uix orbis fuerat pars ista relicta:

Regnum.

Quam debinc illa eadem haud unâ in regione procella
Euertit, densoque obscurans aëre sepsit.
Heu magni Imperij sedes noua, & æmula Romæ
Antiquæ; heu Romæ iactans memorabile nomen:
Heu genus acre uirum Thraces: heu Græcia rerum
Inclytâ gestarum fama: ô clarissima sanctæ
Astra fide; ô & propugnacula maxima ueri,
Quò decus illud abit? quò lux euanuit illa?
Quem uerò felix illuminat Hesperus orbem;
Incolumemque diu Stygiâ seruastis ab irâ;
En labat, en cecidit non unâ in parte sub hostis
Imperium Arctoo dudum impellente furore.
Aspicite, ut monstribus accincta ingentibus Ate
Teutonicos fines bacchis comitata pererret;
Inque dies latè uires acquirat eundo;
Pæonas auricomos inuadat, & ultima ponti
Frigora, qua latos colit asper Sarmata saltus;
Et miseros rabido totos uoret ore Britannos;
Pertent etque urgens pia quondam pectora Gallos.
Quare agite, ô magni proceres, defendite uestra
Arma implorantes: arcete impunè furentem,
Eijcite, exuite amentem infelicibus armis.
Festinate Patres: quæ uos tam sera moratur
Segnities? cur non diuina capeffitis arma?
Insutia triplicem loricâ ex ære rigentem
Induite, atque ocreis circumdate crura pedesque
Vulgandam ad pacem; galeamque salutis amatæ
Indite mox capiti: ueri iam balthæus ingens
Cingat, utrunque latus: laterique accommodet ensem
Fatiferum

*Fatiferum tum quisque suo ; quo spiritus ardens
 Inferat instando lethalia uulnera , & hostem
 Horrentem , hostilésque acies in funera raptet ;
 Nempe effata Dei uestri , atque oracula uatum ;
 Pulchra quibus nunquam non est uictoria parta :
 Ardentémque fide , septémque ex orbibus altè
 Implicitum , læuâ clypeum debinc sumite : ut omnem
 Non modò uim belli hostilem perferre queatis ,
 Ignea sed longè coniecta extinguerè tela .*

*Bellum horrendum , anceps ; quo non ingentius ullum ,
 Summo consilio , & summâ ratione gerendum :*

Præque potens rerum , nec non deterrimus hostis ;

Qui cum pugnandum est ; quem debelletis oportet .

Vita agitur superùmque fidem , uestràque uocantis

Iam iam raptandæ , aut raptæ iam in uincula plebis :

Pro qua seruandâ cælo descendit ab alto ,

Occidit & uitâ Diuim Rex ipse profusâ .

Ius agitur uestrum antiquum , & suprema potestas :

Sacrati cætus agitur uestigal opimum ,

Diuini cultus columen , templi ornamentum .

Vestra salus agitur : magno in discrimine regnum ;

Ne totum omnino pereat : summéque cauendum ,

Improba uis ardens ne demum transeat alpes ;

Italiam irrumpat ; totámque à sedibus imis

Eruat (auerte hanc pestem Pater alme Deorum)

Et sanctum pedibus solium terat alta profanis :

Né ue Pyreneos transmittat concita montes :

Quamuis Hesperij uigilet Rex optimus orbis ;

Nec cesset monstro magnas opponere uires .

Regnum.

Quæ mora uos retinet proceres ? quàm mente quietâ
Hæc ipsi aspicitis ? num lumina claudere somno
Hac tantâ in rerum nunc tempestate potestis ?
Illa, illa en uobis delenda est maxima labe :
Si uos tangit honos , si uobis gloria cordi est.
Cùm uigilum curâ , cum defensore careret ,
Occidui amissa est heu pars iam plurima regni .
Hoc uestro damnum uitio , atque hoc dedecus omne
Susceptum perhibent : in uos nam crimen id ipsum
Confertur , si iura Dei , si tradita sacris
Elogijs , si effata patrum contemnit is , aut iam
Accipitis secus , atque ipsi accepere priores .
Legibus exponunt Latijs qui dicta Deorum ,
An quorum munus uersare uolumina sancta ,
Et studio ingenti uerum indagare , probandi ?
Humanum in morem tractant qui iura , colunt que ,
His qui anam poterunt unquam diuina patere ?
An non assidue uestras hoc uellicat aures ?
Nescio quæ iam libertas auctoꝛibus istis
Plus æquo iuris laxas dare cepit habenas ,
Vinque suam extendit , rerumque induxit abusum .
Intimus hic hostis : qui , dum blanditur , & aures
Oblectat , mulcetque animos , soluitque pudorem ,
Arctos acies heu scua coëgit ad arma :
Quæ iam nunc passim furijs agitantur ouantes .
Romanos rerum dominos hic perdidit olim :
Hic & Persarum , Babylonis & inclyta regna
Euertit : Macedum hic perfregit scepra potentum :
Vt taceam Hebræos , ut Graios nomina clara ,
Vt que

Utque Canopæos angusto limite fines :
 Hic nunc imperium conatur perdere uestrum.
 An non & faciat , nisi depellatur ab aulâ ,
 Pernicies rerum uestrarum , & dulce uenenum ;
 Quod non antè capit sensus , quàm in uiscera uirus
 Incidat ? en sancti proceres miserescite uestri :
 Et , præcepta Dei quæ sint , agnoscite tandem ,
 Et quàm præcipua curâ , studioque tuenda .
 Induite en magni cælestum pectora Regis .
 Exuite humanos animos ; quæ blanda uoluptas
 Affectat ; quæ uestra optat præfracta cupido ;
 Abijcite : & quæ sola Dei laudèmq; decusque
 Attingunt ; his de rebus contendite toto
 Concordes animo , atque obliti commoda uestra .
 Hæc belli ratio , mihi credite , sola gerendi est ,
 Vincendique inferni hostis , regni que parandi .
 Tu PIE sùme Pater , tu princeps maxime **QUARTE**
 Niteris hoc ipsum , haud dubito , hæc tua certa uolun-
 Rumpe moras , socios hortare , impelle sedentes (tas :
 Segniter , in cætum quos iam tu ritè uocasti
 Hanc ipsam ob causam , non qui sic mollius usque
 Rex alias agerent , tererent & tempora frustra ;
 Non quos diuersos raperet sententia discors
 Diuina oblitos , sua quenque , humana petentes .
 Te decus Insubrum , te nunc **MORONE** piorum
 Præsidium appello , cælestis gloria Regni
 Maxima , cui rerum mandata est summa potestas ,
 Quique fores templi sustentas cardinis instar ,
 Conciliùmque regis iandudum fluctibus actum .

Perge , ut cœpisti , uigila , conmittere totis
 Viribus , in portum contendat Pontica pinus ;
 Vnanimes coeant proceres in sædera sancta ;
 Cùmque hoste in senso sumptis , quæ diximus , armis
 Bella gerant , populi pro libertate tuendâ ,
 Pro tot seruitio iam pressis , pro quæ salute
 Expectatâ inopum , optatâ pro denique uitâ ,
 Regna recepturi , quæ nunc tenet impius hostis ,
 Instaurant magni iam diruta mœnia templi ;
 Verriculum reparent sanctum , cymbâmq; reducant
 Incolumem ; assiduo renouent uineta labore ;
 Abductumque pecus Romana in septa receptent :
 Ipsam Atem , ipsumque ingens sub Tartara monstrum
 Aeterno trudent constrictum robore ferri
 Te duce : laus uni hæc demum tibi summa relicta est :
 Quæ te sustulerit sublimem ad sidera cœli .
 Hæc ille . intentæ cuncta excepere sorores :
 Condita quæ Diuæ iam alto sub pectore seruant .

F I N I S .

37

A N T O N I I
SEBASTIANI MINTVRNI,
EPISCOPI VVENTINI,
S A G E N A .

S patrios, *Nymphæ, læti celebra-*
mus honores
Naiades Nymphæ, Diuûm ge-
nus, humida regna
Quæ regitis, genit or fluuio qua
fertur amœno
Arua secans Athesis cælo gra-

tissimus annis;

Ingenti studio canimus si munera uestra

Piscandi doctæ; calamis seu fallere pisces,

Seu latè undinagos circûndare retibus amplis,

Siue & uimineis libeat concludere nassis:

Pergite, quæ dixit uates, expromere cantu:

Iam tacet omnis ager, iam uenti, annésque filescût.

Quos piscatores hominum maris æquore uasto,

Omnipotens posuit summi Regnator Olympi,

Alloquor: audite, atque animos attendite, & aures.

Retia densa plagis dedit ille, adiunctâque raris,

Quæ teneant udo quantouis corpore nantes

Impellente Deo, nutûque suopte cateruas;

Accinctâmq; ratem fulgentibus armamentis,

Quæ magnos superet fluctus, seuâsque procellas

Ventorum, erumpant siquando carcere cæco,

Horri-

Sagena.

Horrificos tollant undarum ad sidera montes .
 Bissenos legit iam multo ex agmine sancto ,
 Qui cymbam regerent , iactarent retia in altum ,
 Aequoreas facerent prædas , tutasque tenerent .
 Illo de numero cunctis præfecit & unum ,
 Dirigeret cursum ratis , ad clauumque sederet
 Qui uigilans . hic ille quidem , qui Tybridis arcem
 Adseruat , flauoque altè piscatur in amne .
 Adscriptis comites , qui tuta ad littora iactum
 Rete trahant læti ; inque sinus , orbésque rudentes
 Collectos stringant , effundant deinde solutos ;
 Insurgant remis ; noctésque , diésque laborent .
 Quid memorem? aut quot flumineas ad littora prædas
 Principiò uertant ex alto , quotue marinas ?
 Tu mihi Iordanes , pulchro tu flumine testis ,
 Cælicolum Regis sancto dignate lauacro ,
 Tu Rex humentum Iordanes maxime aquarum ,
 Alma Palæstinis quibus arua rigantur in oris ,
 Qui Rhodani superas fontem , qui flumina Gangis ,
 Qui magnorum omnes fluiuiorum uincis honores ,
 Ante omnes summum samâ super æthera notus ;
 Quique Syrum ablueras sanctè , labemque pudendam
 Abstuleras olli extergens , nitidæque inuenta
 Purpureum addideras lumen , pulchrúmque decorem .
 Vosque lacus Syriae piscosi , uos mihi testes
 Iudaicis noti iam lembis , qui que marino
 In primis fluctu assurgis , latè que cieris ,
 Colloquiòque frui diuino , effatæque suctus
 Sancta audire Dei , uatúmque oracula quondam .

Id quoque testantur rapido labentia cursu
 Flumina, præpandens septem magna ostia Nilus,
 Aethiopumque secans campos; & Medus Hydaspes;
 Sæuus & aligero Tigris perniciosior Euro;
 Euphratésque ingens; illòque ingentior Indus;
 Stagna choris uolucrum lætis iucunda Caistri;
 Et gelidus leni qui labitur agmine Cydnus;
 Quique fluit, refluitque frequens Meander, & armis
 In Phrygijs ludit; nec non Aesapides undæ;
 Qui pharetrâ gaudens pontem indignatur Araxes;
 Sperchiûsque minax; & adhuc Peneus in antro
 Vndifono deflens mutatam in littore natam;
 Nec non & natam surgentem in cornua plorans
 Inachus, & Musis gratæ Permessides urnæ,
 Hebrus Calliope inuisus, Tanaisque niualis;
 Et flauens Hypanis; fontésque binominis Istri;
 Sequana lenis, Arar lentus, Rhenûsque bicornis.
 Nam quid ego Hesperiaëque lacus, amnèsque sonâtes
 Appellem? Sybarim dulcissima in otia natum,
 Auricomum Crathyn, lapidosas Aesaris undas,
 Mirandâmq; urnam Silari, Sarnique salicta,
 Et qui lætatur pulchrâ Sebethide lymphâ,
 Quique premit rapido Stellates flumine campos,
 Quique fluit tacitè per pinguia culta Maricæ,
 Quique tenet laticum iam cuncta humentia regna,
 Prole Deûm felix Thuscis qui regnat in oris,
 Et Regem Eridanum, & Ligurum qui separat arua,
 Diuidit extremo alpinas qui limite gentes?
 Nec te præteream, te uasto, maxime Lari,

Sagena.

Gurgite, Pieridum decus immortale sororum,
 Aequoreo nec te fluctu Benace frementem.
 Quæ Tartessiacos percurrunt flumina fines
 Num prætermittam? aut qui nomine signat Iberos,
 Aut olca albenti præcinctum tempora Bætium?
 Aut qui fluctuagum uolens allabitur aurum?
 Quid maria, & quicquid latè maria omnia cingunt?
 Non testantur idem? Nam cunctas cymba per oras
 Oceani, cymba alma Dei, cymba illa uagata est
 Piscandi, longè cratere Hyperionis aureo
 Clarior, occiduas Gades effunditur extra
 Aequore quâ uasto, Gallorûmque alluit urbes,
 Et totos Latio disiungit ab orbe Britannos;
 Quâque Afros ambit; nigros quâ fertur ad Indos
 Quâque intra latè tractus complectitur amplos.
 An' ne sinus Libyæ referam? an telluris Iberæ?
 Qui Ligurum scopulos, qui Gallica saxa recuruant?
 Quòdque mare Italiam suprâ, quòdque alluit infrâ?
 Quod triquetros reboans circumfluit undique môtēs?
 An memorem Ionios fluctus, æstûque sonantes
 Vndifrago Aegæos, & Carpathium Neptunum,
 Myrthoûmque fretum; & quâ se diffundit in oras
 Ingentes, Asiæ quâ se intra angusta coërcet
 Limina, & Europæ, ac rapido fluit æquore Pontus?
 An referam Cilicum: aut quorum Syrus accola, seu
 Littora pulsa mari: aut portus Cepheidos urbis
 Antiquos, pristæ quæ nomine fertur Ioppe?
 Prætere amne sinus Arabum? aut Perseidos oræ?
 Ostia Pellæi num fortunata Canopi?

Tam multas igitur non uno in littore prædas
 Egère; atque unum compulsas rete tenebat
 Cælicolûm Regi; seruaret ut indè, placerent
 Qui magis, ille domi æterna in sæcula lætos;
 Deijceret contrà tenebrosa in Tartara prauos.

At quod non sciderant prægrandia corpora Phocæ,
 Monstrum immane, nouum scidit effera bellua ponti
 Dente uenenato, multâque in parte resoluit;
 Et sua paulatim abduçtos in retia traxit;

Quæ longè uarijs uasra arte tetenderat oris.
 Iamque lacus omneis Asiæ, iam flumina tota,
 Omnia iam maria, & Libyæ flauentis arenas,
 Quòdque intra labentis aquæ, quòdque effluit extra,
 Occupat hoc omne; atque suo conuoluit ubique
 Piscandique locum latè, portûsque reduçtos
 Verriculo, & uestram non unâ in parte sagenam
 Europæ abrodit lethali uulnere adaçto.

Iamque quod occiduo integrum retinebat in orbe,
 Seruarâtque diu piscantum maxima cura
 Non unâ scindi cæptum in regione nefandi
 Vi monstri multa, & deperdere cuncta parantis
 Regna Dei, totâmque sibi iam abducere prædam.
 Et faciat tandem, nisi neglexisse resolui
 Retia nos pigeat, captôsque amittere pisces.

Quis uestrûm Rhodani, qui Rheni flumina circum,
 Aut quis fluctisonis Istri piscatur in oris?
 Nunquis in Oceano, qui Gallica terminat undis
 Horriferis reboans, atque arua Britannica cingit?
 Quid? uestra hæc ingens, hæc piscatoria pinus

Sagena.

Discibus amissis, auróque & rebus onusta,
 Quas adeò Diuúm regno præferre soletis,
 Quam gemit in medio non æquo pondere fluctu:
 Quo quassata quidè nondum ullà in parte refecta est?
 Inque dies grauiora urgent discrimina ponti:
 Aspiciate: insano stridens Aquilone procella
 Aerat am in proram ferit, in latera ardua, & æstu
 In breuia, in scopulos, in saxa latentia torquet
 Abreptam; illisámque uadis tenet aspera cautes.
 Iam puppim inuadit, uirésque intendit; at ille
 Qui clauum tenet, inuigilat, fluctúsque frementes
 Præcauet; horrissonà puppim ipsam auertit ab undâ.
 Quin etiam præstò est prædonum littora propter
 Diramanus, rapiant qui longo tempore gazas
 Quæstas studio ingenti, summóque labore:
 Vt quicquid rapidi uitauerit æquoris iram,
 Ne surum fugiat rabiem, ac saua arma furentum.
 Quare agite; ó quorum iactatur nautica pinus
 Fluctibus horrifiscis, affixa & cautibus hæret;
 Surgite, & enixè ualidis incumbite remis;
 Eripite hærentem congesto ex aggere contis,
 Eripite ex scopulis; ereptam ducite in altum;
 Linqute arenosum littus: confidite transtris.
 At non antè potis duci, quibus illa grauatur,
 Quàm ui onerú ingenti, & nimia grauitate leuetur.
 Projcitate onera, & lembi curate salutem.
 Non aliaspes ulla datur: furit æstus arenis:
 Saucius heu uento malus, pressæque gemiscunt
 Antemnae, & rabidis scinduntur lintea Cauris:

Flamina

Flamina crebrescunt : concussa carina fatiscit .
 Quæ mora ? uestra salus agitur : contendite nervos .
 Otia quid frustra teritis ? renouate sagenam :
 Instaurate pedem : cymbam reparate solutam :
 Retia iactate ; & magno præcingite prædam
 Aequore adhuc nantem ; & cautè retinete receptam ;
 Ne quisquam pereat uili proiectus in algâ :
 Piscandi legem seruate , & nautica iura :
 Quod iam seruatur , studium curamque tuendi
 Ponite ; & hoc ipsum contendite pectore toto .
 Te PIE Magne Pater diuino numine QUARIE
 Prædite , te moueat pietas spectata , fidèsque
 Illa tua in Regem ; paret cui maximus æther ;
 Quémque refers terris rerum tu summa potestas ;
 Illa inquam pietas , qua uero nomine dictus
 Ipse PIVS latè cælestia regna gubernas ,
 Excitet in summo te nunc discrimine rerum .
 Rector ades , moderator ades : succurre labori
 Piscantis cymbæ , multo quæ fluctuat æstu :
 Succurre & miseris : totâ qui nocte laborant
 Nequicquam , & lugent amissam in littore prædam :
 Rumpe moras omneis : quæ nam tam longamo ratur
 Causa diu nautas , quod pinum auertat ab æstu ,
 Ne reperire queant , pellâtque horrentia monstra ;
 Verriculû instaureret , prædâmque , & regna receptet
 Humida ? castiga segnes , & dirige cursum .
 Id nunquam inuenient , dū & opes et cõmoda quærent
 Quisque sua : inuenient , si quærent , quæ Deus optat .
 Ne dubita : ipse aderit magni Regnator Olympi .

Sagena.

Magnorumque aderunt sanctissima numina Divum:
Qui peperere suo tibi sanguine Tybridis urbem.
Id lachrymisque rogat omnes, precibusque repositum,
Retibus inuitos claudit quos impius hostis:
Id maria, id clamant amnes, id littora cuncta:
Da Pater en faciles longum clamantibus aures.
Vix ea fatus erat: vox clara ex aethere summo
Audita, & sidus visum fulgore corusco:
Exemplò ingemuit tellus, cælumque remugit;
Contremuere lacus, fontèsque, & flumina circum:
Candida latantes stupuerunt pectora Nympha.

F I N I S.

AD ILL. CARDINALEM

ET PRIMARIUM

Tridentini Concilij Præsidem,

IOANNEM MORONVM,

ANTONII SEBASTIANI

MINTVRNI EPISCOPI VVENTINI.

CONCORDIA.

E MORONE canam magnis di-
 cende camœnis,
 Aetherij columen Regni, sum-
 mùmque sacrati
 Præsidium cœtus: tenuem ne tem-
 ne Thalam (acta
 Iam maiora suis aggressâ uiribus
 Dicere, & immensos laudum percurrere campos.
 Aspice, quicquid id est, animum mentemque canētis:
 Qui te prosequitur propenso pectore toto:
 Ut spectare solent, habitant qui culmina cœli.
 Dicite, quæ fluuios colitis, quæque arua Tridenti,
 Flauentes Nymphæ, uobis quæ tanta canendi
 Causa fuit? quæ compleverunt noua gaudia mentem?
 Dulcia quæ pulchro sudistis carmina cantu,
 Lux hesternâ diem cum iam produceret alnum?
 Expectata diu felix Concordia rerum
 Latitiam ingentem terrarum inuexit in orbem;
 Quam nondum unquam: non post ciuilia bella;

F Cùm

Concordia.

Cum surrexisset & toto gens aurea mundo.
Omnipotens uigor ille Deus, Deus omnia complens
Sedibus ætherijs descendit spiritus ardens,
Sedauitque Patrum discordia corda sedentum;
Concilium magnis qui tum de rebus habebant;
Flamine cœlesti sanctum inspirauit Amorem;
Vnanimis ut idem uellent, unumque uolentes,
Concordesque essent uno sub numine summo.
Quem mox Cœlicolam perpulchra caterua secuta est,
Ante omnes uolitans hilaro Pax candida uultu;
Alma Charis fundens latè cœlestia dona;
Nuda Fides referans limen candentis Olympi;
Altâque cœlestum Regno Spes læta futuro;
Immortale ferens ægris mortalibus æuam,
Aeternumque decus diuini mater Amoris;
Sanctâque Relligio scelerum sine more furentes
Extinctura faces, & concita pectora Patrum
Sedatura, piôsque animos, morèsque priores,
Et iura, & ritus instauratura sacrorum;
Iam secura Quies promittens ocia fessis;
Et pergrata Salus, qua nil optatius unquam;
Magnâque præfulgens auratis Gloria pennis;
Copia tum rerum; & genitabilis ætheris aura
Multa uehens auidè pulcherrima semina terræ;
Vndè ea sæcundis passim lætatur in aruis,
Sponte suâ omnigenos multo fert ubere sætus.
Ipsi se fluuijs auctos maioribus amnes
Mirantur, primòque ipsi de limine fontes
Fundere se plures per præta uirentia riuos.

Ac pater humenti flauens Athefinus arenâ
 Fronde caput glaucâ præcinctum protinus undis
 Extulit, & patrijs natas exiuit ab antris,
 Mollia carpentes alias tum uellera Nymphas,
 Versantes alias candenti pollice fusos;
 Quæ festumque diem celebrent, habeantque canentes
 Semper honoratum, lætiumque per arua, per amnes;
 Nuncius ut primum teretes peruénit ad aures
 Decreuisse Patres concordia pectore tandem,
 Decreuisse inquam, rerum quod tollat abusum,
 Custodésque ouium diuino iure creari,
 Persungique suo præsentis munere cogi
 Edoceat; pœnam adscribat, multâmq; minetur.
 Id plebs, id Reges ipsi, procerésque rogârant.
 Id totus uulgò expectans optauerat orbis.
 Continud læti palmas ad sidera tollunt;
 Acceptum id referunt superis inuenésque senésque:
 Tempa adeunt Diuûm; cumulântque altaria donis;
 Dicere nec laudes cessant, nec reddere grates;
 Exercéntque choros pueri, innuptæque puellæ:
 Naiades ludunt, per mollia prata choreas
 In numerum: quarum fandi doctissima uirgo
 Calliope sic orsa: iterant postrema sorores.
 Viciisti tandem, uicisti maxime Præses,
 Italiae MORONE decus, templi optime custos;
 Te Duce iandudum ueri teterrimus hostis,
 Undè olim exierat, stygias remeauit ad undas;
 Et, quæ turbârat sanctissima pectora Patrum,
 Auspicij's deuicta tuis Discordia demens

Concordia.

*Abscessit fugiens, seque atris abdidit antris .
Dicite Pegasides, diuinas dicite laudes .
Improba Tartareis iam pridem emissa tenebris
Bellua, quæ dirum subter præcordia uirus
Transalpes fundit bacchata per arua, per urbes,
Et capite erecto, sublato & pectore serpit,
Vestigatque inhians, rapiat, quem gutture uasto,
Se lætata diu turbam, clademque dedisse,
Grande supercilium tristis, mentemque superbam
Demittit, uerita amittat ne regna furore
Parta suo tandem, prædâque recedat omiffâ.
Dicite Pegasides, diuinas dicite laudes .
Scilicet id, cuncto latè qui præsidet orbi
Nomine cælicolûm Regis, molitur, & optat;
Id studet; id totis contendit uiribus usque .
Hanc certè ob causam, CHRISTI qui numine sancto
Asflati lætis pascunt in montibus agnas,
Ex omni cætum regione acciuit in unum:
Quæ deiecta polo Ditis penetravit ad oras,
Et nunc turbat humum monstris horrentibus, Ate
Vt terras linquens Barathri se condat in umbras .
Dicite Pegasides, diuinas dicite laudes .
Hoc tibi nitendum, ut fugiat sæuissima pestis
Consilio depulsa tuo, & cælestibus armis,
Quæ sumpsere Patres, totis exutâque castris;
Disiectumque gregem mox ipse in sæcta reducas .
Dicite Pegasides, diuinas dicite laudes .
Quæ superis CHRISTVM enixè detrudere regnis
Conata est, tanti quæ iura resoluerè Regis,
Fâsque,*

Fāsque , piūmque umbris inuoluens noctis opacæ
 Excidium cælo , terris genus omne minatur
 Dira mali , exitium rerum sententia discors
 Te fugit , & longè tandem pauesacta recedit .
 Dicite Pegasides , diuinas dicite laudes .

Iam redit & uirgo , redit & sententia concors ,
 Aurea iam redeunt Saturni sæcula ; iamque
 Ritè colet superos candenti in ueste Sacerdos
 Sacra ferens ; ducet pingues ad pabula pastor
 Tutus oves passim ; tutus seret arua colonus ;
 Infodiet lætas , committétque ordine uites
 Vinitor ; aquoreas exponet littore prædas
 Piscator ; populis summâ cum pace uocatis
 Iura dabit rector , pacatâque cuncta tenebit .
 Dicite Pegasides , diuinas dicite laudes .

Quàm multa infelix rerum Discordia Regum
 Nomina deleuit prorsus ? quàm multa potentum
 Sceptra olim effregit ? quot maxima regna resoluit ?
 Quid memorem ut Spartam ; ut Graiorum lumen A-
 Vt summas Macedum uires orientis in orbe ; (thenas ;
 Medorumque ut opes magnas , & nobile regnum
 Eruit ? Imperium , quo nec præstantius ullum ,
 Nec maius toto sol aspectauit ab axe ,
 An non Romulidum iam sede euertit ab imâ ?
 Dicite Pegasides , diuinas dicite laudes .

Plurima sed quondam erexit pauperrima regna ,
 Extulit & fama Reges , & sceptra potentum
 Aurea firmavit felix Concordia rerum .

Quid referam , ut Libyæ neglecta mapalia summo

Concordia.

Imperio attollens circūdet mœnibus altis ?
Vt latè illustret Persarum ignobile nomen ,
Ac regni dominos Eois ponat in oris ?
Vt genus obscurum Latij sic præferat unum
Omnibus , ut cuncto id rerum potiat ur in orbe ?
Dicite Pegasides , diuinās dicite laudes .

Nox erat in rebus , tenebrāsque offuderat atras ,
Abstulerat que diem , densā caligine cœcā
Conuoluens , circum nigrans uolita uerat umbra
Cuncta tegens , clarāque obscurans lumina mentis :
Cum stygijs cælum , terrāque obduceret alis
In diuersa animos rapiens sententia discors.
Dicite Pegasides , diuinās dicite laudes .

Sol rebus lumen defert , tenebrāsque resoluit ,
Optat amque diem nobis , lucēmque reducit ,
Explicat & ueri uultum caligine pulsā ;
Obscuram illustrat mentem , procul amouet umbram ,
Vt cælo concors sententia uenit ab alto ,
Te ueniente Pater , totum detexit & orbem .
Dicite Pegasides , diuinās dicite laudes .

Ostia si quando felix ad alta Canopi ,
Longius aut etiam nigros mercator ad Indos
Aduerturus opes natis migravit ; Eois
Flatibus aut Euris magni maris æquor arantem
Quem uetat ad patrios celerem remigrare penates ,
Africus aut se se obiectans stridentibus alis :
Sedula tum coniux , uacuā quæ mœret in aulā ,
Expectansque uiri reditum , uotis que fatigans
Supplicibus Diuos , placari Nerea poscit

Iratum ,

Iratum, lachrymis oculos perfusa decoros.

Dicite Pegasides, diuinas dicite laudes.

Sic te uoce piâ, tota sic mente petebat

Concilium: his optans precibus te sæpe uocabat.

Instar habens sponsi, & summi Rectoris imago

Exoptatus ades: sponsam solaris amantem.

Dicite Pegasides, diuinas dicite laudes.

Aspice, quàm pulchram lectâ de fronde coronam

Sponsa parat miro superans candore columbam,

Ornatuque nitens uario, circumdata & auro,

Atque pudicitie puro suffusa rubore,

Vnica, & ipse Deus summè quam diligit unam.

Dicite Pegasides, diuinas dicite laudes.

Tantis pro meritis mittit tibiserta decora;

Qualia nec palma uietrici diues Idume,

Nec myrtheta Cypri, Phœbi nec gloria laurus,

Nec qua pacali letatur fronde Minerva.

Aut quacunque uiris aliæ dant præmia syluæ.

Dicite Pegasides, diuinas dicite laudes.

Alma Tridentinis tellus de collibus altis

Munera quæ mittet tantâ pro laude, paratur

Quæ sibi, te duce cum felix Concordia uincat?

Dicite Pegasides, diuinas dicite laudes.

Vellere sidereo, pectunt quod ab arbore Seres,

Contextam pulchrè chlamydem doctissima Phote

Dædaleâ distinxit acu, præclara tuorum

Acta auro, laudésque tuas & maxima facta

Intexens: auro insignem flammásque uomentem

Gemmarum atherias fecit, lætámque smaragdis,

Concordia.

Et lapidum uario ornatam fulgore tiaram.
Hic dulces Mori fœtus candore niuali,
Hic & sanguineos pinxit, frondemque uirentem,
Tenuia qua pendens molitur stâmina bombyx.
Dicite Pegasides, diuinas dicite laudes.
Aspice, quam magnâ se se populûsque Patrêsque
Lætitiâ effundant, summis te ad sidera tollant
Laudibus, & lætæ plaudant per compita matres.
Salue fausta dies, qua non felicior unquam
Altera: prima dies tantorum causa bonorum
Salue: tu nostris celebrabere semper in oris,
Calculus & niveo insigni te rite notabit.
Dicite Pegasides, diuinas dicite laudes.
Vt, cum Phœbus abest, summôque abscedit ab axe
Aethiopum pingues iam descensurus ad aras;
Ventorum cœcis erumpunt agmina claustris,
Horrisono stridunt perflantes turbine pontum:
Sœuit hyems; udum contristant nubila cœlum;
Lux fugit; insequitur densis nox atra tenebris;
Luget humus; nebulosa palus tegit omnia limo;
Concrescunt glacie, populantur flumina campos;
Sylua comam ponit; arescunt pulchra uireta.
Sic te absente nihil passim non triste uidebam.
Dicite Pegasides, diuinas dicite laudes,
Vt, cum Phœbus adest, summumque ascendit ad axē
Inflammaturus curuantem brachia Cancrum;
Placatur pontus; uentorum flamina ponunt,
Aeoliâ uinclis arētē stringuntur in arce;
Cedit hyems, puro lætatur lumine cœlum;

*Lux redit ; eijcitur pulsus nox atra tenebris ,
 Gaudet humus ; limosa palus dat pascua laeta ;
 Exoluunt glaciem , fecundant flumina campos ;
 Sylua comam sumit : florescunt pulchra uireta .
 Sic tuus exhilarans aduentus cuncta serenat .*

Dicite Pegafides , diuinas dicite laudes .

Accipe quas apprima preces ex pectore fundunt .

Quæ cupiunt , totis animi quæ uiribus instant

Poscere : si dentur , Requies sit certa laboris ,

Exoptata Salus , & Pax accommoda rebus ;

Colliget infelix se se Germania mater ,

Tâmque diu toto se cælo errasse pigebit .

Dicite Pegafides , diuinas dicite laudes .

Adsis magne Pater , sinémque impone labori

Tam rectè incepto : nostri uestigia restant

Siqua mali , tandem soluant formidine terras

Irrita : qui reliquus , rerum tollatur abusus .

Concilium statuit quæ sancto numine ductum ,

Sint rata , uenturúmque omne adseruentur in æuum ;

Sponsa Dei ueterem accipiat renouata nitorem .

Dicite Pegafides , diuinas dicite laudes .

Iam Transalpinis æternùm in saltibus errent

Abductæ pecudes ; horrenda caterua luporum

Ah miseras passim totas uoret ore cruento ,

Faucibus excipiat catulos teterrima siccis

Bellua uel Diti , turbaëque inuisa sororum :

Impietas gaudens Arctoo regnet in orbe .

Si tam dulce malum dominari pergat abusus .

Dicite Pegafides , diuinas dicite laudes .

Dulce

Concordia.

*Dulce malum ualeat , ualeat deterrimus hostis
Ingenti uirtute tuâ , cui magna potestas .
Abductas pecudes Romana in septa receptes ;
Exemplò fugiat perterrita turba luporum ,
Bellua Tartareas repetat depulsa latebras ;
Religio redeat , quam iam coluere priores ;
Ac Pietas toto exultans dominetur in orbe .
Dicite Pegasides , diuinas dicite laudes .
Quare agè , magne Pater , felici numine cœpta
Perfice : quò tendit , subeat tandem ostia nauis .
Tunc perfecta tibi dicatur gloria rerum :
Quam tibi certè uni Deus ipse in sæcula seruat .
Illa tibi celebris sacra bitur , illa quotannis
Festa Dies : ludent faciles per littora Nymphæ .
Tunc uos Pegasides tantas absoluite laudes .*

F I N I S .

AD

AD BONVM CERRVM,
A N T O N I I
 SEBASTIANI MINTVRNI,
 EPISCOPI VXENTINI,
 B O N V S .

HACTENVS *exposui, quæ uos A-*
thefides almæ
Dixistis Nymphæ, cecinit do-
Etissimus Augur
Carminè diuino celsâ de rupe Dio-
cles.
Addite nunc, uestris famâ qui

notus in oris,

Pauca Bono, undisonis quem uos aluistis in antris,
Pierides castæ doctum fecère Poëtam.

Sic uobis liquidi fontes, sic flumina nunquàm
Deficiant, placidòque fluant sic agmine semper,
Et nemorum scenæ & florentia prata uirescant:
Incipite; atque Boni meritos dicamus honores.

Vix erat hic teneras cœli susceptus in auras

Et charam ludens risu cognoscere matrem
Cœperat: infantem gremio excepère uirenti,
Ac molli faciles fessum fouère cubili

Naiades, cultis muscoso pumice tectis
Eduxère, suâsque bonæ excoluère per artes:
Sine lacus amnèsque uelit, seu cingere saltus
Retibus, & captas nantum uel ducere prædas

Ex

Bonus .

Ex uitreo fundo , sæuos captare uel apros ,
 Vel celeres uolucris cursu præuertere damas :
 Alit uimue gregem laqueis , aut fallere uisco ,
 Dispositisue plagis inter dumeta rubós que ,
 Vel quas ficus alit pinguis , quas dulcibus uuis
 Frondicomæ sepes , uel amans quas littora myrthus ,
 Quas & mites nunquam fallentis oliuæ
 Quas & Iuniperi uirides in collibus altis .
 Illum præterea qua sint ratione tuendi
 Aruorum cultus , seruandaque sidera cæli
 Edocuere , soli quæ uis cuiusque colendi ,
 Siue bouum exercenda iuga , ac telluris aranda
 Aequora , seu ferri scindenda est pondere gleba :
 Ventura in segetem flauentem ubi semina iactet ,
 Conserat aut stirpes uarias , uinetæue ponat
 Ordine conspicuo , iungat seu uitibus ulmos ,
 Multijuga aut tenui statuatur uinea sulco :
 Aut fluuios riuus sitiens ducere in agros
 Intentè studeat , si quando deficit imber :
 Collecta rapido candentis sideris æstu
 Pulsa bouum pedibus lætetur ut area fruge :
 Plurimæque spumet plenis uindemia labris :
 Siue in syluestres hortensia germina malos
 Inserat , ut steriles perpulchro flore pyrorum
 Albescant plantæ , agrestes aliena legenda
 Poma ferant frutices : peregrinis gaudeat hortus
 Arboribus , mitèsque edant nemora ardua fætus .
 Si tondere iuuat pecudes , educere & agnos ,
 Cùmque aurora fugat stellas ad pabula læta

Ducere,

Ducere, & ad caulas, uillarum ubi culmina fumant;
Interdumque gregem fluuio mersare salubri:

Aut uaccas alere & præstanti corpore tauros,

Ac legere ad prolem gignendam pectore pulchro

Qui præsent, terram melius qui uertere aratro

Eualeant, Cereris cumulentur ut horrea donis:

Saltibus herbosis armenta aut pascere equarum,

Et spumantis equi ualidos calcaribus armos

Perfodere, & gressum crebro glomerantis in orbem,

Aut cæleri cursu palmam properantis ad altam,

Aut citum in infestas impellere bella gerentem

Hosiles acies, uolucresue agitare quadrigas.

Si iuuat his studijs, huic indulgere labori,

Edidicit pecori quoniam sit cultus habendo.

Quin apibus quoque quanta sit experientia parcis,

Aërij roris quæ sint cœlestia dona,

Quæ sedes illis tutâ statione petendæ;

Vt ualeant densas distendere nectare cellas,

Quosque suo sub rege fauis emittere sætus.

Iam uerò puerum Musæ accepere docendum

Egregias artes Phœbi, præceptaque morum

Diuina: ac primùm terras cœlumque profundum

Metiri, camposque maris docuere patentes,

Et spatia astrorum, longosque à limine cursus

Occiduo, quæ festinent se tingere ponto

Sidera, quæque polos circumuoluantur, & orbes

Conficiant, nec iter deflectant æthere summo,

Aurea nec celent flammis radiantibus ora:

Quæque globos habeant solidos, motusque ferantur

Multi-

Bonus.

*Multiuago, & latè transcendant tramitis oras
 Obliqui, ac longè circum flagrantibus ætæ
 Ignibus ætherijs, quâ uertex tollitur altè,
 Aut quâ depressus mânes descendit ad imos.
 Quis fando assequitur cursum, solisque labores?
 Quis multas lunæ ambages, quæ culmina cœli
 Vertice nunc tangit, stygias nunc uecta sub undas,
 Serpit humi; inque dies uarias induta figuras
 Nunc supera ascendens gelidas se attollit ad Arctos,
 Infera Pellæi nunc fertur ad astra Canopi
 Descendens cœlo, renouet seu pulchra iuuentæ
 Lumina, seu capiat deformis damna senectæ,
 Omniuagans donec perfectos expleat orbes,
 Sidera nocturnâ seu pellat luce minora,
 Seu lateat miris interdum offusa tenebris?
 Quo se illa aspiciant uultu, quo lumine se se
 Inter, quæ coëant coniuncta in sædera tandem:
 Quoque fluant didicit mundi in primordia motu,
 Corpora quo pacto afficiant, iam prodita ad auras
 Incipiunt captare noui cum frigora cœli,
 In terras mittant quæ semina denique rerum.
 Iamque omnes iuuenem duxere per ætheris oras
 Discendi cupidum Aonides; quæque agmina Diuum
 Et uim Saturni, sanctum comitentur & astrum;
 Quæque Iouis magni felicia sæcula regis;
 Fatiferi quæ Martis opus; quæ carmina Phœbi;
 Quæque Choros pulchræ Veneris, studiumque placen-
 Alitis ætherij quæ Nympha Atlantide nati (di;
 Fandi ubertatem ingentem, ostendere sorores,*

Proxima

*Proxima quæ terris tua lumina deniquè Phæbe .
 Hinc etiam, ut perhibent, animas in corpora & artus
 Terrenos prodire suo de sidere quasque ,
 Mortalis uitæ pedicis , uinclis que teneri ,
 Ad sua dum redeant fulgentia sidera tandem
 Quamuis inuitæ : tanta ac tam dira cupido
 Carcere conclusis humanâ luce fruendi .
 Aspiceret iussère Deæ stellantis Olympi
 Culmina , sidereôsque foros , sedes que beatas :
 His inter superos ullo sine fine parari ;
 Pectore qui toto amplectuntur iusque piûmque ,
 Atque odère nefas ; nec non incommoda lati
 Multa ferunt , dulcis contemnunt commoda uitæ
 Dum totas adedè regna ad cœlestia uires
 Intendunt , nihili ut ducant absumier igni ,
 Immiti aut ferro , dirâmq; occumbere mortem .
 (Nimirum hos ardens educit ad æthera uirtus ;
 Hos amat omnipotès Pater ipse hominûmq; Deûm-
 His se spectandum præbet , plenèque fruendum ; (que
 Gloria quæ summa est , uitæque æterna uoluptas .
 His huc alma fides diuini mater amoris ,
 Et spes alta duces , sanctæ unanimesque sorores)
 Hic solio ex astris summòque sedere Trinummen ,
 Aeternûmq; unûmq; Deum , qui cuncta creauit ,
 Immotus qui cuncta mouet , qui cuncta gubernat ,
 Quæ nostram fugiunt aciem , quæcunque uidemus ,
 Quòdque supra lunâ , quòdque infra , et quicquid ubique
 Quid memorè? an posuit proprijs distincta figuris (est .
 Et seiuncta locis ut quatuor ordine certò*

Principia ,

Bonus.

Principia, & passim cunctarum semina rerum

Omnia? nec facies erat aspectabilis ulla:

At diuinus aquas inter iam spiritus ibat.

Tum Pater aetherias lucem produxit in auras,
Iucundam lucem; ac tenebris seiunxit ab atris.
Lux fuit alma dies; tenebrae sed noctis opacae,
Appellante Deo, tenuere in saecula nomen.
Quin & sidereo uestitum lumine caelum
Protulit in medium, quod aquas distingueret omneis,
Quaeque infra manant, supra quae pulchra fluent a;
Et subter quaecunque fluunt collegit in unum;
Ac maria appellans certo intra limite fines,
Quos nunquam transire queant, compulsa coegit.
Iam durare solum, ac medijs subsidere iussit
Sedibus: aequatis distaret ut undique ab axe
Id spatij, proprio libratum pondere, & haerens.
Tum geminos oculos, duo maxima fixit Olympo
Lumina, qui tenebras pellant, praesintque diebus,
Alter caelestis fons lucis, noctibus alter,
Fraterna, non ille sua, iam lampade fulgens:
Et multa affixit pulcherrima sidera circum:
Tempora quae monstreret; quae rerum sint quoque signa.
Tum primum Oceano mirata est surgere solem,
Occidere, atque ignes toto diffundere caelo
Omniparens tellus, mirata uirescere campos,
Et laeto colles uestiri lumine florum,
Arboribusque nouis, nec non pubescere plantis
Frugiferis late, densasque adolescere syluas,
Ac liquidos labi per prata recentia riuos.

Tum

Tum pecoris placidi genus omne errare per agros,
 Omnigenum condi in syluis stabula alta ferarum,
 Et latices nantúmque greges, uolucrumque dedisse,
 Quæ uario tenerum complerent æra cantu.
 Iámque Dei similem molli de puluere cretum
 Elysios hominem lucos, & amœna uireta,
 Delicias animi, campósque tenere beatos;
 Qui iam sponte suâ letantes omnia ferrent.
 Eiectum indè casus humiles habitare per arua,
 Duratas curuo glebas proscindere ferro,
 Et tenuem ad uictum magno aduigilare labore:
 Quem Deus ipse tamen mundi rerúmque potentem
 Fecit; quodcunque apparet, quodcunque mouetur,
 Ad fructum olli subiecit, terrámque, polúmque,
 Et maria, & quicquid dias accersit in auras
 Alma parens, liquida quodcunque & uescitur unda.
 Nec docuisse satis rerum cognoscere causas,
 Nomináque, eternísque aptam nexámque cathenis
 Perpetuam seriem causarum, arcandáque fata:
 Sed præcepta dedit, quibus ille in secula uitam
 Seruaret gaudens, nec mortis damna timeret.
 In biuijs statuit, qui liber, utrum uelit, indè
 Carpat iter: seu quod per prata uirential letum,
 Pérque uoluptates tenebrosa ad Tartara ducat:
 Seu quod per loca senta situ: pérque aspera saxa,
 Per nemorum dumeta eterna ad gaudia Diuim.
 Postquàm de recto, uano deceptus ab angue,
 Tramite, flexit iter laeuis, totâque nepotes
 Errauere uia, lateque increbruit error

Bonus.

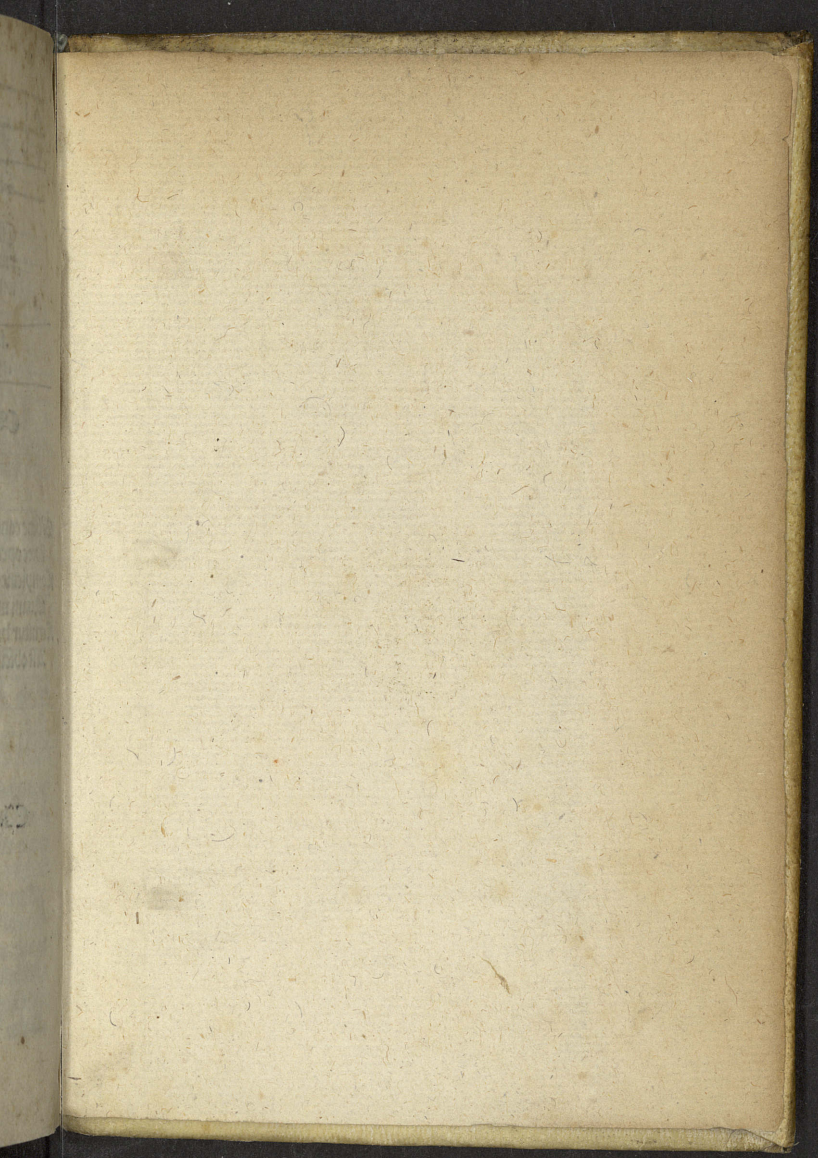
*Humani generis uexilla inimica sequentis ,
 Omne nefas purgavit aquâ , scelus omne piavit :
 Inuoluère diem nubes , atque ætheris alti
 Abstrusi fontes longè emicuère fluendo ,
 Ingentès que amnes cæli erupère latebris
 Immenso pluuius descendit Iuppiter imbri
 Coniugis in gremium , terrarumque obruit orbem ,
 Vallibus oppletis , superatis montibus altis .
 Humanam ad sobolem perpaucos lignea moles
 Seruauit , terras omnes quæ deindè repleret .
 Tum legem sancto diuinam protulit ore ,
 Marmoreque inscripsit niueo ; ritusque sacrorum
 Instituit , castique sibi qui ritè ministrant ;
 Ad prædicendum permouit pectora uatum ;
 Ut decus amissum summâ uirtute receptet ,
 Siderioque uiam nitens affectet Olympo .
 Verùm , ubi profecisse nihil se denique uidit ,
 Omnia sed ruere in peius , retróque referri ;
 Quam promiserunt diuina oracula quondam ,
 Vnigenam cælo prolem demisit ab alto
 Virgineo partu susceptam ad luminis auras ,
 Quæ monstraret iter , quod lucida ducit ad astra ,
 Antiquam ablueret proprio quæ sanguine labem ,
 Aeternum immitti regnum sibi morte pararet .
 Quid prætermisit , quod iam prodesse putaret
 Ingrato generi , immortalæ & redderet æuum ?
 Tantæ molis erat , superis æquare merendo ,
 Tollere humo , & cæli regali in sede locare
 Terrena , horrentique obnoxia corpora morti .*

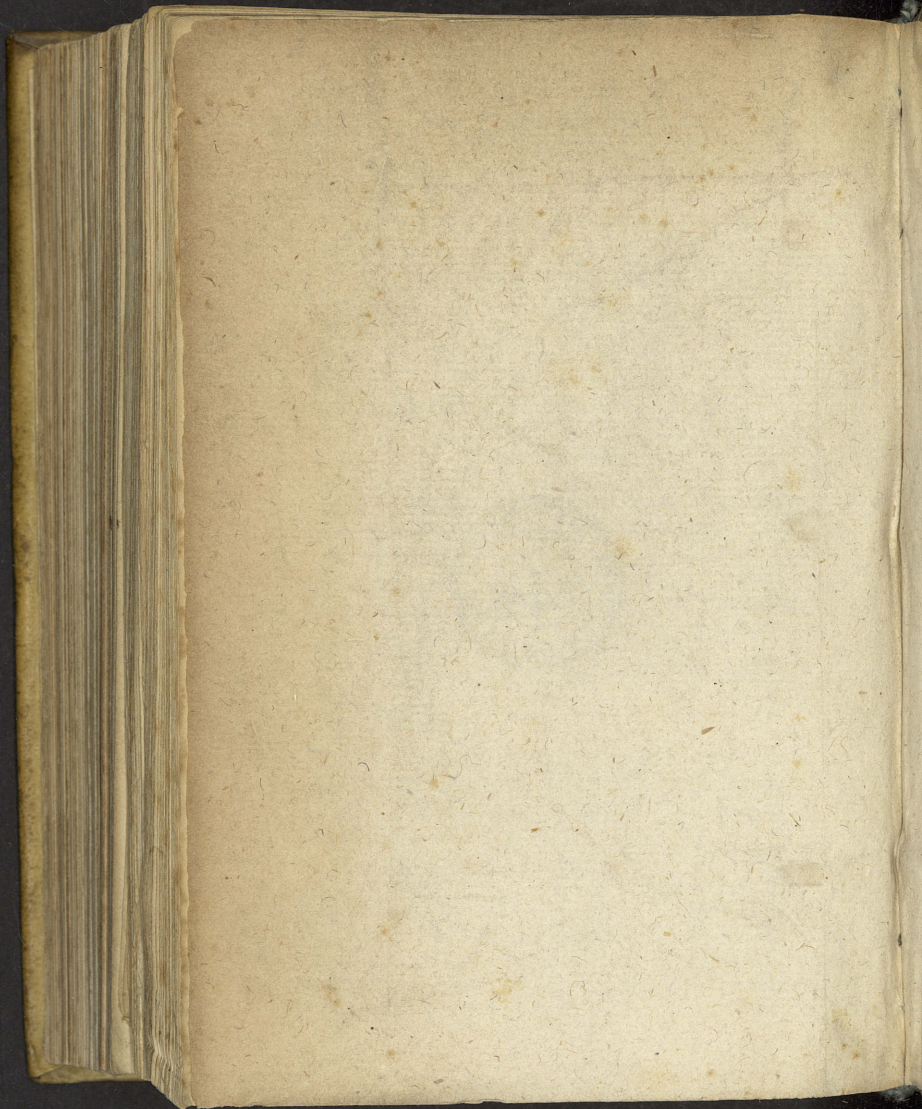
*Hæc docuere Bonum pulchræ sanctæque sorores,
 Multaque præterea, quæ fari magnus Apollo
 Non sinit. hæc Nympha clarâ dum uoce referrent,
 Omnis ager siluit, tacitæ sedere uolantes,
 Frigida compresso requierunt flumina cursu;
 Ex illoque Bonus, Bonus est iam tempore nobis.*

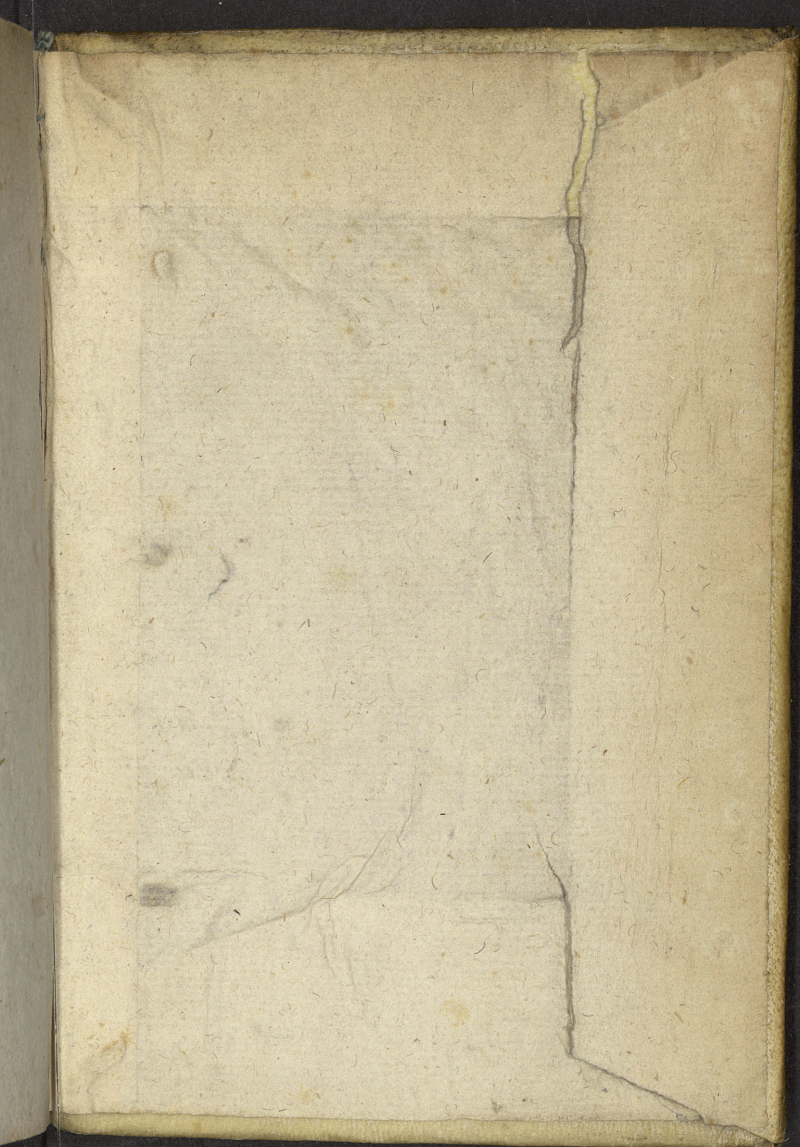
F I N I S.

Qui leget, seruet Poematum ordinem, quem
Index ostendit; non quem impri-
mentes tenuerunt.

<i>Pag.</i>	<i>Errata.</i>	<i>Emendata.</i>
6. b. 24.	Milia	Millia
8. b. 22.	capit	rapit
15. b. 5.	Aetnas	Aetneas
20.	foedaque	foedataque
18. a. 20.	Amittant	Amittant
19. b. 26.	longanimis	longa nimis
29. b. 8.	ambris	umbris
32. a. 15.	tabernaculum	tabernaculum

B
Com
D
Fid
J
m
Pan
Car

2

